

БҮГІНГІНІҢ БАС ТАҚЫРЫБЫ

ХАЛЫҚ КЕҢЕСІ ҚЫЗМЕТІНЕ КІРІСТІ

Қазақстанның қоғамдық-саяси өмірінде жаңа институт – Қазақстан Халық Кеңесі өз жұмысын бастады. Астанада өткен алғашқы сессияда жаңа конституциялық орган қызметінің тұсауы кесілді. Бұл – қоғам мен мемлекет арасындағы байланысты жаңа деңгейде ұйымдастыруға бағытталған маңызды қадам.

(Жалғасы 2-бетте)

ЖАЗҒЫ АЗИЯ ОЙЫНДАРЫ

Қазақстан құрамасы Жапонияда өтіп жатқан Жазғы Азия ойындарын сәтті өткізуде. Қазір спортшыларымыз 8 алтын, 8 күміс, 9 қола медальмен жалпыкомандалық есепте төртінші орында тұр. Алғашқы алтынды қоржынымызға велоспортшылар (Алексей Луценко және Рината Султанова) мен каратешілер (Жоламан Биғабил және Софья Берульцева) салды. Сондай-ақ, бағдарламаға алғаш рет еніп отырған аралас жекпе-жектен (ММА) Қадырбек Шынбаевтың жетістігі спорт тарихына енді.

ҮЗДІК БЕСТІККЕ ОРАЛУДАН ҮМІТТІМІЗ

Биыл 43 спорт түрі бойынша өтіп жатқан Азия ойындарында Қазақстан құрамасы 35 спорт түрі бойынша қатысуда. Оның ішінен қазір каратэ, аралас жекпе-жек пен академиялық есу спортынан ғана жарыстар толық аяқталды. Қалған 32 спорт түрінен болатын сайыстар 4 қазанға дейін жалғасатынын ескерсек, Қазақстанның биыл үздік бестікке қайта оралуына толық мүмкіндігі бар. Атап айтқанда, бұған дейін спортшыларымыз сәтті өнер көрсетіп жүрген бокс, дзюдо, ауыр атлетика мен күрес түрлері енді ғана басталды.

1994–2014 жылдары үздік бестіктің қатарынан табылып жүрген спортшыларымыздың соңғы екі жарыста

көрсеткіші күрт нашарлап кеткенін спорт сүйер қауым сынға алған болатын. Сол себепті Жапониядағы Аичи-Нагоя–2026 ойындары спортшылар үшін ғана емес, 2023 жылдан бері еліміздің Туризм және спорт министрлігіне жетекшілік жасап келе жатқан Ербол Мырзabосынов үшін де үлкен сынақ болып тұр. Ел намысын қорғайтын 558 спортшыға құрама қоржынына 100-ге жуық жұлде салып, елімізді жалпы командалық есепте үздік бестікке енгізу міндеттеліп отыр.

Ерлік ЕРЖАНҰЛЫ,
«Заң газеті»

МӘСЕЛЕ

ӘР ҚАРЫЗДЫҢ ЖАУАПКЕРШІЛІГІ БАР

Қазақстанның Құрылтайы Қазақстан Үкіметі мен Азия Инфрақұрылымдық Инвестициялар Банкі (АИИБ) арасындағы әріптестік туралы негіздемелік келісімді ратификациялау туралы заң жобасын екі оқылымда қарап, қабылдады.

Құжаттың сырт көзге қарапайым көрінетін атауының астарында Қазақстанның алдағы жылдардағы инфрақұрылымдық жобаларды қаржыландыруына қатысты маңызды тетік жатыр. Келісімнің мақсаты – Қазақстандағы басым инфрақұрылымдық жобаларды АИИБ қаржыландыруына жол ашу және халықаралық қаржы институтымен ынтымақтастықтың тұрақты құқықтық негізін қалыптастыру.

Ресми құжатта көлік, энергетика, цифрлық байланыс, жаңартылатын энергия көздері, сумен жабдықтау, көріз жүйесі, қалдықтарды өңдеу, теміржол, электр көлігі және басқа да инфрақұрылымдық бағыттар аталған. Сонымен бірге жеке капиталды жұмылдыруға мүмкіндік беретін тетіктер де қарастырылған. Демек, әңгіме бір ғана қарыз туралы емес. Бұл – Қазақстан мен АИИБ арасындағы алдағы ынтымақтастықтың институционалдық негізін қалыптастыратын құжат.

Жаңа құжат бойынша баяндама жасаған Ұлттық экономика министрі Серік Жұманғариннің айтуынша, Қазақстанның АИИБ-дегі жазылым капиталы 730 миллион долларды құрайды. Оның 20 пайызы, яғни шамамен 145 миллион доллары төленген. Қазіргі уақытта банкпен шамамен жеті жоба бойынша жұмыс жүргізіліп жатыр.

Олардың жалпы құны 1,8 миллиард долларға жуық. Атап айтқанда, фискализация және тұрақты экономикалық өсуді қолдау жобалары, Жаңатас пен Шопар жел электр станциялары, тағы бір жел электр станциясы бойынша келіссөздер, сондай-ақ Көкшетаудағы көпбейінді аурухана жобасы аталды. Бұл тұстағы маңыздысы АИИБ-нің өзі Қазақстандағы жобаларды автоматты түрде қаржыландыра салмайды. Негіздемелік келісімге сәйкес, жобалар Үкімет пен банк келісетін басымдықтарға сай дайындалады. Ал нақты инвестициялық жобалар тиісті заңды келісімдер мен банк талаптары негізінде іске асырылады.

Осы орайда министр АИИБ қарыздарының мерзімі 35 жылға дейін жетуі мүмкін екеніне назар аудартты. Сыйақы мөлшерлемесі шамамен 1-1,5 пайыз аралығында. Қарыз валютасы жобаға байланысты АҚШ доллары, еуро, юань немесе жапон иені болуы мүмкін. Бұған қоса, қарызды рәсімдеу үшін 0,25 пайыздық біржолғы комиссия және пайдаланылмаған қаражатты резервтеу үшін жылына 0,25 пайыздық комиссия қарастырылған.

Ұзақ мерзімді әрі салыстырмалы түрде арзан қаржы инфрақұрылымдық жобалар үшін маңызды мүмкіндік екені белгілі.

(Жалғасы 5-бетте)

2-БЕТ

Заң мен тәртіп
әр тұрғынның
құқығын қорғаудан
басталады

6-БЕТ

Мердігер міндеті
нысанды өткізумен
шектелмейді

8-БЕТ

Оянбаған
әке

МІНБЕР

Заңментөртіп–бұл қылмыспен күрес және жасалған құқық бұзушылықтарға ден қою ғана емес. Ең алдымен бұл адамды, оның құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау, өмір сүруге қауіпсіз және жайлы орта құру.

ЗАҢ МЕН ТӘРТІП ӘР ТҰРҒЫННЫҢ ҚҰҚЫҒЫН ҚОРҒАУДАН БАСТАЛАДЫ

Алматы прокуратурасының әлеуметтік шиеленіс ошақтарын анықтау және жою жұмыстарының негізінде дәл осындай тәсіл жатыр. Орын алған зардаптарға ден қойып қана қоймай, маңыздысы жанжалдардың себептерін дер кезінде анықтап, азаматтардың бұзылған құқықтарын қалпына келтіру және осындай жағдайлардың қайталануына жол бермеу.

Мысалы, Ақсай-1А ықшам ауданындағы болған, яғни тұрғындары ұзақ уақыт бойы «Школьник» ПИТК қызметіне наразылық білдірген жағдай бәріне белгілі. Азаматтардың жолда-нымдарын талдау нәтижелері, сондай-ақ әлеуметтік желілердегі жарияланымдар мен талқылаулар прокурорлық ден қоюға негіз болды.

Ортақ мүлік заңсыз билік ету нысанасына айналғанда

Жүргізілген тексеру барысында ПИТК төрағасы 2014 жылы үй маңындағы аумаққа жататын және тұрғындардың ортақ үлестік меншігіндегі 1,7 га жер учаскесін бөлгені анықталды. Кейіннен құрылған жер учаскелерінің бір бөлігі үлестес тұлғаларға сатылған. Заңсыз иеліктен шығарылған мүліктің жалпы құны 300 млн теңгеден асты. Аталған факті бойынша аудан прокуратура-сы аса ірі көлемдегі алаяқтық белгілері бойынша қылмыстық іс тіркеді. Жер учаскелеріне тыйым салынды.

Сот ПИТК төрағасын Қылмыстық кодекстің 190-бабы 4-бөлігінің 2-тармағымен кінәлі деп тауып, оны бес жылға бас бостандығынан айыруға жазалады. Бүгінгі таңда үкім заңды күшіне енген жоқ.

Біз үшін заңдылықты қалпына келтіру, кінәлі адамды жауапқа тартумен шектелмегені маңызды.

Сот профилактика құралы ретінде

Осы іс аясында алғаш рет ауданның аса проблемалы МИБ және ПИК төрағаларының қатысуымен сот қарауының ашық форматы іске асырылды, олардың қызметіне қатысты тұрғындардың көптеген шағымдары келіп түсуде.

Біз қарапайым қағидатты негізге алдық: профилактика нақты болуы тиіс. Нақты сот процесінде кондоминиум объектілерін басқару органдарының басшылары заңнаманың теориялық ережелерін емес, меншік иелерінің ортақ мүлкіне

заңсыз иелік етудің нақты құқықтық салдарын көрді. Мұндай тәсіл МИБ және ПИК төрағаларының құқықтық сауаттылығын арттыруға мүмкіндік береді және сонымен бірге болашақта орын алуы мүмкін бұзушылықтардың алдын алады.

Прокуратура үшін мұндай жағдайлардың әрқайсысы бұзылған құқықтарды қалпына келтіру үшін ғана емес, сонымен қатар азаматтардың ортақ мүлкін басқаруға жауапты барлық адам үшін сабақ болуы маңызды.

Жүйелі проблема наразылық тудырады

Бұл ретте Ақсай-1А ықшам ауданындағы жағдай анағұрлым кешенді тәсілді талап етті. Жүргізілген талдау әлеуметтік шиеленіс бір нақты фактіден қалыптаспағанын көрсетті. Тұрғындар өздерінің күнделікті өмірінің сапасы мен қа-

уіпсіздігіне тікелей әсер ететін бірқатар проблемалармен бір мезгілде бетпе-бет келді.

Үкілетті мемлекеттік органдармен бірлесіп, жертөле үй-жайларында заңсыз хостелдердің жұмыс істеуі, санитарлық талаптардың бұзылуы, сондай-ақ

коммуналдық желілерге өз бетімен қосылу фактілері анықталды. Нәтижесінде 10 хостелдің қызметі тоқтатылды, 14 нұсқама енгізілді, сумен жабдықтау және электрмен жабдықтау желілеріне заңсыз қосылу тоқтатылды, ал есептеу құралдары белгіленген талаптарға сәйкестендірілді.

Осылайша, жұмыс жекелеген шағымдардың төңірегінде емес, тұрғындардың жылдар бойы наразылығын қалыптастырған себептерді кешенді жою төңірегінде құрылды.

Сапалы жұмыс сенімді нығайтады

Мұндай жұмыстың тиімділігі, қабылданған шаралардың санымен емес, адамдар үшін мәсе-

Серік КӘРІПБЕКОВ,
Алматы қаласының прокуроры

ленің жақсы жакқа өзгергендігімен анықталуы тиіс. Кешенді іс-шаралар іске асырылғаннан кейін шағын ауданда қылмыс деңгейі 50 %-ға, қоғамдық тәртіпке қарсы әкімшілік құқық бұзушылықтар саны 70 %-ға төмендеді.

Нәтижесінде 15 мыңға жуық Ақсай-1А тұрғынының құқықтары қорғалып, әлеуметтік шиеленіс ошағы жойылды. Біз үшін бұл прокуратура жұмысының басты көрсеткіштерінің бірі.

Адам өз проблемасының назардан тыс қалмай-тынын, мемлекеттің жағдайды түсінуге, бұзылған құқықты қалпына келтіруге және қауіпсіздікті қамтамасыз етуге қабілетті екенін көргенде ғана заң мен мемлекеттік институттарға деген сенімі қалыптасады.

Шағын аудан тұрғындары атқарылған жұмыстың нәтижесіне оң баға беріп, бұзылған құқықтары қалпына келтіргені үшін алғыстарын білдірді.

Реакциядан ескертуге

Ақсай-1А тәжірибесі «Заң және Тәртіп» қағидаты нақты адамнан және оның күнделікті проблемаларынан басталатынын тағы да бір көрсетті. Прокуратура жасалған құқық бұзушылықты ғана емес, оған әкеп соққан себептерді де көруі тиіс. Тек ден қоюмен шектелмей, алдын алу да маңызды. Жауаптылыққа тартып қана қоймай, азаматтардың бұзылған құқықтарын қалпына келтіру керек.

Бүгінде Алматының барлық ауданында әлеуметтік шиеленіс ошақтары анықтау және жою жұмыстары жалғасуда. Біздің міндетіміз – заңның абстрактілі ұғым емес, адамды, оның отбасын, мүлкін және қауіпсіз өмірін қорғаудың нақты тетігі болуын қамтамасыз ету.

Заң мен тәртіп – әрбір адамның құқықтары мемлекеттің қорғауында болған жерден басталады.

БҮГІНГІНІҢ БАС ТАҚЫРЫБЫ

ХАЛЫҚ КЕҢЕСІ ҚЫЗМЕТІНЕ КІРІСТІ

(Соңы. Басы 1-бетте)

Халық Кеңесінің құрылуы соңғы жылдары жүргізіліп келе жатқан саяси және қоғамдық жанғыру үдерісінің бір көрінісі. Оның негізгі мәні – азаматтардың, қоғамдық ұйымдардың, өңірлердің және этномәдени бірлестіктердің пікірін бір институт аясында тоғыстырып, оны мемлекеттік шешімдер қабылдау үдерісімен байланыстыру.

Мемлекет басшысының 22 қыркүйектегі Жарлығымен Халық Кеңесінің құрамы ресми бекітілді Ол 126 адамнан жасақталды. Кеңестің қатарында мәслихат депутаттары, қоғамдық кеңестердің мүшелері, этномәдени бірлестіктердің, қоғамдық ұйымдардың, сарапшылық және азаматтық қоғам өкілдері бар. Кеңестің басты ерекшелігі де осы. Яғни, қоғамның әртүрлі топтары мен қоғамдық институттардың өкілдері бір алаңға жиналған. Бұл ерекше мәнге ие. Өйткені көптеген әлеуметтік мәселе алдымен халықтың

арасында, қоғамдық ортада байқалады. Қоғамдық ұйымдар белгілі бір проблеманы көтеріп қана қоймай, оның себеп-салдарын зерттеп, нақты ұсыныстар әзірлей алады. Ал Халық Кеңесі осындай бастамаларды республикалық деңгейдегі пікірталасқа шығаруға мүмкіндік беретін алаңға айналуы тиіс. Бұған қоса Кеңес құрамында мәслихат депутаттары мен қоғамдық кеңес өкілдерінің болуы өңірлердегі мәселелерді ескеруге мүмкіндік береді. Яғни Астанада қабылданатын шешім мен ауылдағы, қаладағы, облыстағы азаматтың күнделікті мәселесінің арасында байланыс орнату міндеті де осы институтқа жүктелмек.

Халық Кеңесінің алғашқы төрағасы болып Ерлан Қошановтың сайлануы – алғашқы сессияның басты шешімдерінің бірі болды. Президент Қасым-Жомарт Тоқаев оның кандидатурасын ұсына отырып, бұл лауазымның конституциялық мәртебесі бар екенін және төраға қоғам мен билік арасында тиімді диалог орната алатын тұлға

Халық Кеңесінің ерекшелігі неде деген сұрақтың жаңабы оның нақты жұмысынан көріңіз тііс .126 мүшенің әрқайсысы өзінің ортасынан келген мәселені ортаға салып мүкін . Бірақ, түпкі мақсат жеке мүдделерді тізіп шығу емес, сол мәселелердің арасынан қоғам үшін маңызды ортақ, бағыттарды анықтау болуы керек . Халық Кеңесінің, беделі оның атауымен немесе мүшелерінің, белгілі тұлғалар болуымен емес, қоғамдық пікір мен мемлекеттік шешімнің, арасындағы байланысты күшейте алғанымен көтерілсе қоғамға пайдалы болар еді .

болуы керектігін айтты. Енді Қошанов мырзаның алдында жаңа институттың жұмысын жүйелеу, Кеңес құрамындағы сан алуан пікірді бір арнаға тоғыстыру және қоғамнан көтерілген мәселелердің мемлекеттік деңгейде талқылануына жағдай жасау міндеті тұр.

Халық Кеңесінің құрамындағы на-

зар аударарлық есімдердің бірі – Республикалық Аналар кеңесінің төрағасы Назипа Шанай. Бұл – жай ғана бір қоғамдық ұйым өкілінің жаңа институтқа мүше болуы емес. Өйткені Аналар кеңесі қоғамдағы отбасы құндылықтары, бала тәрбиесі, ұрпақ са-

тік тұрақтылыққа тікелей қатысты. Осы тұрғыдан алғанда, Аналар кеңесі төрағасының Халық Кеңесіне енуі – отбасы мен ұрпақ тәрбиесіне қатысты мәселелердің жалпыұлттық қоғамдық күн тәртібінде талқылануына мүмкіндік беретін маңызды өкілдік. Ұйымның жинақтаған тәжірибесі де осы жерде қажет. Себебі ана мен отбасыға қатысты көптеген мәселе заңмен ғана шешілмейді. Оның артында тәрбие, мәдениет, жауапкершілік, қоғамдық орта және құндылықтар мәселесі жатыр.

Қоғамдық кеңес, түрлі қоғамдық ұйымдар, азаматтық бастамалар мен басқа да диалог алаңдары бұған дейін де болды. Ендеше Халық Кеңесінің ерекшелігі неде деген сұрақтың жауабы оның нақты жұмысынан көрінуі тиіс.126 мүшенің әрқайсысы өзінің ортасынан келген мәселені ортаға салуы мүмкін. Бірақ түпкі мақсат жеке мүдделерді тізіп шығу емес, сол мәселелердің арасынан қоғам үшін маңызды ортақ бағыттарды анықтау болуы керек. Халық Кеңесінің беделі оның атауымен немесе мүшелерінің белгілі тұлғалар болуымен емес, қоғамдық пікір мен мемлекеттік шешімнің арасындағы байланысты күшейте алғанымен көтерілсе қоғамға пайдалы болар еді.

А.ТҰРМАҒАНБЕТОВА,
«Заң газеті»

1 ҚАЗАН – ҚАРТТАР КҮНІ

ҰРПАҚТАР САБАҚТАСТЫҒЫ – МЫҚТЫ СОТ ЖҮЙЕСІНІҢ НЕГІЗІ

Қазақстан Республикасының отставкадағы судьялары мен сот жүйесі ардагерлерінің жас судьяларды тәрбиелеу мен қалыптастырудағы рөлі

Жыл сайын 1 қазан күні бүкіл әлемде Халықаралық қарттар күні атап өтіледі. Бұл күн – аға буын өкілдеріне құрмет көрсету ғана емес, сонымен қатар олардың өмірлік және кәсіби тәжірибесінің қоғам үшін қаншалықты маңызды екеніне тағы бір мәрте назар аударуға мүмкіндік беретін ерекше күн.

Мемлекет пен қоғамға өмірін арнаған адамдардың қатарында судьялар мен сот жүйесінің ардагерлерінің орны айрықша. Олардың артында – ұзақ жылдарға созылған кәсіби қызмет, сан алуан сот процестері, күрделі өмірлік жағдайлар, жауапты шешімдер және оқулықтардан немесе нормативтік құқықтық актілерден алу мүмкін емес мол тәжірибе бар.

Сот жүйесі үшін ұрпақтар сабақтастығының маңызы ерекше. Өйткені судья мамандығы – бұл тек заңнаманы және процестік нормаларды білу ғана емес. Бұл, ең алдымен, жауапкершілік, қағидаттылық, ұстамдылық, бейтараптық, парасаттылық және ең күрделі жағдайларда да әділ шешім қабылдай білу. Сондықтан аға буын судьялар тәжірибесі сот қорпусының жас өкілдерінің кәсіби қалыптасуының маңызды құрамдас бөлігі болып табылады.

Жас судья мамандыққа – іргелі заңгерлік біліммен, кәсіби даярлығымен және заңнама талаптарын түсінумен келеді. Алайда нағыз судьялық мектеп біртіндеп – практикалық қызмет барысында, нақты істерді талдау, әріптестермен қарым-қатынас жасау және күрделі өмірлік жағдайларды саралау арқылы қалыптасады.

Заңды білу қажет. Бірақ, судья адамдарды түсіне білуі, құқықтық даудың артында нақты адамның тұрғанын көре білуі, әр тарапты тыңдап, эмоциялық қысымға қарамастан объективтілікті сақтай білуі тиіс.

Көптеген кәсіби қасиеттер тәжірибе арқылы қалыптасады. Судья қандай сұрақтарды дұрыс қою керектігін, іс үшін шын мәнінде маңызды мән-жайларды анықтауды, маңыздыны екінші дәрежелі мәселелерден ажыратуды, дәлелдемелерді жан-жақты талдауды және сонымен қатар сот отырысы барысында сабырлылықты сақтауды үйренеді. Осы тұрғыдан алғанда, тәжірибелі судьяның кеңесі көптеген жылдарға созылатын сынақ пен қателік кезеңін қысқартуға мүмкіндік береді.

Сот жүйесінің ардагерлері ондаған жыл бойы қалыптасқан бірегей кәсіби капиталға ие. Олар заң нормаларын ғана емес, сот практикасын да жақсы біледі, әртүрлі санаттағы істерді қараудың ерекшеліктерін түсінеді, процеске қатысушылардың психологиясын сезінеді және судья үшін ішкі тәуелсіздікті сақтаудың қаншалықты маңызды екенін жақсы түсінеді. Сондықтан сот жүйесіндегі ұрпақтар арасындағы өзара іс-қимыл – жай ғана тәжірибе алмасу емес. Бұл – кәсіби мәдениеттің сабақтастығы.

Кәсіби тәжірибені берудің ең тиімді тәсілдерінің бірі – тәлімгерлік. Жас судья үшін тәлімгер – оның орнына шешім қабылдайтын немесе барлық сұраққа дайын жауап беретін адам емес. Нағыз тәлімгер кәсіби ойлау қабілетін қалыптастыруға, жағдайды талдауға, қабылданатын шешімнің ықтимал салдарын көруге және дұрыс жолды өз бетінше табуға көмектеседі.

Нормативтік құқықтық актілерде толық қамтылмайтын практикалық кеңестердің құндылығы ерекше. Мәселен, тараптар сот процесіне эмоциялық тұрғыдан әсер еткен жағдайда өзін қа-

лай ұстау керек, сот отырысы барысында күрделі жағдай туындағанда сабырлықты қалай сақтау қажет, жұмыс күнін қалай дұрыс ұйымдастыру керек, шешім қабылдауда асығыстыққа жол бермеу үшін неге назар аударған жөн, тараптардың уәждерін қалай толық тыңдау керек деген мәселелер тәжірибелі әріптестің кеңесі арқылы қалыптасады. Мұндай білім ең алдымен адамнан адамға беріледі.

Тәжірибелі судья жас әріптесінің кәсіби жолының бастапқы кезеңінде әрдайым бірден байқала бермейтін маңызды жайттарға назар аудара алады. Сондықтан тәлімгерлік институтын формалды рәсім ретінде емес, сот жүйесінің кадрлық саясатының маңызды бағыты ретінде қарастырған жөн. Судья – жай ғана лауазым емес. Бұл ерекше мәртебе және сонымен бірге мемлекет пен қоғам алдындағы жоғары жауапкершілік. Жас судья тек кәсіби білімін жетілдіріп қана қоймай, сот төрелігін жүзеге асыру үшін қажетті жеке қасиеттерін

де қалыптастыруы керек. Мұндай қасиеттерге: адалдық пен қағидаттылық; тәуелсіздік пен объективтілік; процеске қатысушыларға құрметпен қарау; қабылданған шешім үшін жауапкершілік; күрделі жағдайларда сабыр сақтай білу; жоғары құқықтық және жалпы мәдениет; кәсіби тұрғыдан үнемі дамуға ұмтылу жатады. Дәл осы қасиеттерді қалыптастыруда аға буын әріптестердің үлгісі ерекше маңызды.

Жас маман судья әдеби туралы көптеген кітап оқып, заңнаманы меңгеріп, кәсіби даярлықтан өтуі мүмкін. Бірақ ондаған жылдар бойы сот төрелігінің қағидаттарына адал болған адамның өмірлік және кәсіби үлгісі мүлдем басқа тәрбиелік әсер береді.

Сот жүйесінің ардагері өзінің кәсіби жолы арқылы заңға құрмет, қағидаттылық пен адалдықтың абстрактілі ұғымдар емес, күнделікті еңбек пен өмірлік ұстаным екенін көрсетеді. Әрбір сот жүйесінің өзіндік тарихы бар. Белгілі бір кезең үшін маңызды болған шешімдер, соттардың жұмысын түбегейлі өзгерткен реформалар, сот төрелігінің дамуына өз үлесін қосқан судьялар буыны бар. Отставкадағы судьялар мен сот жүйесінің ардагерлері – осы кәсіби жадтың сақтаушылары. Олар жас әріптестеріне Қазақстанның сот жүйесінің қалай қалыптасып, дамығаны, әр жылдары соттар қандай қиындықтарға тап болғаны, заңнама мен процестік тәсілдердің қалай өзгергені, ал қандай кәсіби қағидаттардың өзгеріссіз қалғаны туралы айтып бере алады. Мұндай уақыт

сабақтастығының тәрбиелік маңызы зор.

Қазіргі жас судья өзінің үлкен кәсіби тарихтың бір бөлігі екенін түсінуі керек. Оның еңбегі – бұған дейін елімізде сот төрелігін жүзеге асырған адамдардың қызметінің жалғасы. Мамандық тарихына деген құрмет кәсіби жауапкершілік сезімін қалыптастырады және алдыңғы буын мен келешек ұрпақ алдындағы парызды сезінуге мүмкіндік береді. Судья мамандығының ерекшелігі – өмірлік тәжірибенің кәсіби біліммен қатар үлкен маңызға ие болуында. Экономикалық дау, отбасылық жанжал, еңбек дауы немесе қылмыстық іс – бәрі де адам тағдырымен байланысты. Іс материалдарының артында нақты адамдар, олардың мүдделері, алаңдаушылығы, үміті, кейде қайғысы мен тағдыры тұр. Тәжірибелі судья тек заң нормасын дұрыс қолдану ғана емес, істің барлық мән-жайын мұқият зерттеу қаншалықты маңызды екенін түсінеді.

Сот төрелігінің даналығы да осында көрі-

Қазіргі жас судья өзінің үлкен кәсіби тарихтың бір бөлігі екенін түсінуі керек. Оның еңбегі – бұған дейін елімізде сот төрелігін жүзеге асырған адамдардың қызметінің жалғасы. Мамандық тарихына деген құрмет кәсіби жауапкершілік сезімін қалыптастырады және алдыңғы буын мен келешек ұрпақ алдындағы парызды сезінуге мүмкіндік береді. Судья мамандығының ерекшелігі – өмірлік тәжірибенің кәсіби біліммен қатар үлкен маңызға ие болуында.

неді. Дана-лық – заңнан бас тарту немесе субъективтілік емес. Керісінше, бұл құқықтың мәнін терең түсіну және оның басты мақсатын – әділдікті қамтамасыз ету, адамның құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау екенін сезіну. Дәл осы ұстанымды жас судьяларға жеткізу аса маңызды.

Қазіргі жағдайда Қазақстанның сот жүйесі белсенді түрде дамып келеді. Цифрлық технологиялар енгізілуде, процестік тетіктер жетілдірілуде, соттардың жұмысын ұйымдастырудың тәсілдері өзгеруде. Жас буын судьялары, әдетте, жаңа технологиялар мен заманауи жұмыс әдістерін тез меңгереді. Ал аға буын кәсіби тәжірибесімен, қалыптасқан сот практикасын және мамандықтың мәнін терең түсінуімен ерекшеленеді. Осылайша, әр буынның өзіндік мықты тұстары бар.

Жастық – қуат, жаңа идеялар және өзгерістерге дайындық әкеледі. Тәжірибе – байыптылықты, кәсіби түйсікті және қабылданатын шешімдердің ұзақ мерзімді салдарын түсінуді қалыптастырады. Олардың үйлесуі сот жүйесінің барынша үйлесімді дамуына мүмкіндік береді. Сондықтан ардагерлер мен жас судьялардың өзара іс-қимылы

Исатай СМАТОВ,
Ақмола облыстық сотының төрағасы

«үлкендер үйретеді – жастар тыңдайды» қағидатына ғана құрылмай, кәсіби диалог пен өзара тәжірибе алмасуға негізделуі қажет. Тәжірибе жастарға беріледі, ал жаңа технологиялар мен заманауи тәсілдер аға буын үшін де қолжетімді болады. Осылайша бірінғай кәсіби орта қалыптасады.

Тәлімгерліктің тағы бір маңызды қыры бар, ол туралы көп айтыла бермейді. Судьялық қызметтің алғашқы кезеңі оңай болмауы мүмкін. Жас судья жоғары жүктемемен, үлкен жауапкершілікпен, дербес шешім қабылдау қажеттілігімен және білімін үнемі жетілдіру талабымен бетпе-бет келеді. Мұндай кезде кеңес сұрай алатын тәжірибелі әріптестің жанында болуы өте маңызды.

Бүгінде Қазақстан сот төрелігінің сапасын арттыру, сот жүйесін одан әрі жетілдіру, азаматтардың соттарға деген сенімін нығайту және олардың құқықтары мен заңды мүдделерін тиімді қорғау бағытында жұмыс жүргізілуде. Бұл процесте соттардың дамуына өз үлесін қосқан, сот практикасын қалыптастыруға атсалысқан адамдарды ұмытпауымыз қажет.

Отставкадағы судьялар мен сот жүйесінің ардагерлері – бірегей тәжірибеге ие кәсіби қауымдас-тық. Олардың құқықтық ағарту жұмыстарына, кәсіби оқытуға, тәлімгерлікке, сот практикасының өзекті мәселелерін талқылауға және сот жүйесінің тарихи жадын сақтауға қатысуы сот жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды ресурс бола алады. Алайда ардагерлердің ең қымбат мұрасы – жеке-леген сот актілері ғана емес, келесі ұрпаққа беріп келе жатқан кәсіби қағидаттары.

Әділдік, заңдылық, ар-намыс, судьяның қадір-қасиеті, адамға деген құрмет және қабылданған шешім үшін жауапкершілік – технологиялар мен заңнама қаншалықты жылдам өзгерсе де, өзгеріссіз қалуға тиіс құндылықтар.

Жас судья заңнаманы өте жақсы білуі мүмкін, алайда аға буынмен кәсіби қарым-қатынас жасау оған шынайы судьялық ойлау жүйесін қалыптастыруға көмектеседі. Сабақтастық – бұл тек тәжірибені аға буыннан жас буынға беру емес. Бұл – кәсіби құндылықтарды, сот мәдениетін және болашақ сот төрелігі үшін жауапкершілікті жеткізу. Ұрпақтар арасындағы осындай байланыс бар кезде сот жүйесінің берік іргетасы да сақталады.

Халықаралық қарттар күні қарсаңында Қазақстан Республикасының барлық отставкадағы судьялары мен сот жүйесінің ардагерлеріне көп жылы адал еңбегі, мамандыққа деген беріктігі және бүгінде судьялардың жаңа буынының кәсіби қалыптасуына қызмет етіп отырған баға жетпес тәжірибесі үшін шынайы алғыс білдіремін. Сіздердің тәжірибелеріңіз – біздің кәсіби жадымыз. Сіздердің білімдеріңіз – жастар үшін бағыт-бағдар. Сіздердің еңбектеріңіз – Қазақстанның сот төрелігі тарихының ажырамас бөлігі.

ГЕНДЕРЛІК САЯСАТ

ТЕҢДІККЕ НЕГІЗДЕЛГЕН ҚАФИДА

Гендерлік теңдік демократиялық қоғамның басты қағидаларының бірі болғандықтан, мемлекетіміз бұл мәселеге айрықша назар аударып отыр. Қазақстандағы гендерлік саясат Конституциямен бекітілген азаматтар теңдігіне негізделуімен маңызды.

Елімізде әйелдер мен ерлер қауымының тең дәрежеде еңбек етіп, білім алуына, денсаулықтарын қаратуына, сондай-ақ, мемлекеттік қызметке кіруіне, кәсіпкерлік пен қоғамдық-саяси өмірге қатысуына бірдей көңіл бөлінген. Қазақстанның Біріккен Ұлттар Ұйымының Әйелдерге қатысты кемсітушіліктің барлық түрін жою туралы конвенциясына қосылуы, ұлттық заңдарымызды халықаралық стандарттарға сай дамытуға мүмкіндік береді.

Әйелдердің құқықтарын қорғау, отбасылық құндылықтарды нығайту, сондай-ақ, тұрмыстық зорлық-зомбылықты болдырмау, яғни, оның алдын алу мақсатында қабылданған заңдар мен мемлекеттік бағдарламалар өз нәтижесін беруде. Гендерлік саясатты іске асыруда негізгі құжат саналатын 2030 жылға дейінгі отбасылық және гендерлік саясат тұжырымдамасында әйелдер мен ерлердің экономикалық мүмкіндіктерін арттыру, мемлекеттік

басқару жүйесінде әйелдердің үлесін көбейту, кәсіпкерлікке қолдау көрсету сынды міндеттер қойылған.

Елімізде кәсіпкер әйелдерге арналған жеңілдетілген несиелер қарастырылған, сонымен қатар кәсіби оқыту курстары мен әлеуметтік жобалар, әйелдердің көшбасшылық қабілеттерін дамытуды көздейтін форумдар мен конференциялар, тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алуға, жастар арасында құқықтық сауаттылықты арттыруға бағытталған іс-шаралардың да берері мол. Гендерлік саясат қоғамдағы әлеуметтік әділеттілікті қалыптастыру арқылы экономиканың дамуына ықпал етуде.

Ал әйелдер мен ерлердің тең мүмкіндіктері адами капиталдың тиімді

пайдаланылуына жағдай жасаса, нәзік-жандылардың басқару жүйесіне белсенді қатысуы мемлекеттік шешімдердің сапалы болуына әсерін тигізеді. Қыз-келіншектердің мемлекеттік қызмет пен кәсіпкерлікте, қоғамдық ұйымдарда белсенді болып, көшбасшылық әлеуетінің артуы гендерлік саясаттың жүйелі жүзеге асуының жемісі.

Статистикалық мәліметтерге жүгінсек, өткен жылы мемлекеттік қызметшілердің 55,8 пайызы, басшылық лауазымдардың 39,1 пайызы қыз-келіншектердің үлесіне тиген. Бұрымдыларды қолдауда бұл жақсы көрсеткіш. Саяси салада да оң өзгерістер барын ресми ақпараттар растайды.

Соңғы жылдары тұрмыстық зорлық-зомбылыққа қатысты жауапкершілік қатайтылып, Қылмыстық кодексе жаңа баптармен толықты. Солардың ішінде 108-1-бабына тоқталсақ, денсаулыққа қасақана жеңіл зиян келтіру екі жүз АЕК-ке дейін айыппұл салуға не осы мөлшерде түзеу жұмыстарына не екі жүз сағатқа дейін қоғамдық жұмыс-

тарға тартуға, не елу тәулікке дейінгі мерзімге қамаққа алуға жазаланады. 109-1-баппен ұрып-соғу қылмыстық құқықбұзушылықтар санатына ауыстырылды. Бүгінде отбасында жәбір көргендерден арнайы арыз талап етілмей-ақ, қуәлардың айтуымен іс қозғала береді.

Отбасында зорлық-зомбылық жасағандар жазасының күшейтілуі бұрымдылар құқықтарын қорғауда маңызды өзгеріс болды. Занда тек жазалау мақсаты емес, тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу шаралары да қарастырылған.

Мемлекеттік басқару саласы мен сот жүйесінде, саясатта әйелдер санының артуы гендерлік теңдікті қамтамасыз ету бағытындағы мемлекеттік бағдарламалардың тиімділігін көрсетеді. Қоғамда құқықтық мәдениетті арттыру зорлық-зомбылықтың алдын алады.

Ақмарал ХАСЕНОВА,
Ақтау қалалық сотының судьясы
МАҢҒЫСТАУ ОБЛЫСЫ

АЛТЫН ҚАЗЫҚ

Тіл – халықтың рухани болмысын айқындайтын құндылық қана емес, мемлекет пен қоғам арасындағы байланысты қамтамасыз ететін маңызды құрал. Ал құқық саласында тілдің маңызы одан да жоғары. Себебі заңның мазмұны азаматқа түсінікті болған кезде ғана оның құқықтары мен міндеттерін толық сезінуіне мүмкіндік туады.

МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДІҢ МАҢЫЗЫ ЖОҒАРЫ

ҚР Конституциясында қазақ тілі мемлекеттік тіл ретінде бекітілген.

Сот – азаматтың құқығы мен заңды мүддесі қорғалатын орын. Сондықтан сот ісін жүргізу барысында тіл мәселесі тек ұйымдастырушылық немесе техникалық сипаттағы мәселе емес. Ол сот төрелігіне қолжетімділікпен, процеске қатысушылардың құқықтарын іске асыруымен тікелей байланысты.

ҚР Азаматтық процестік кодексінің 14-бабына сәйкес азаматтық істер бойынша сот ісін жүргізу қазақ тілінде жүзеге асырылады, ал қазақ тілімен қатар ресми түрде орыс тілі, заңда белгіленген жағдайларда басқа тілдер де қолданылады. Сот ісін жүргізу тілі талап қою берілген тілге байланысты сот ұйғарымымен белгіленеді. Бұл норма сот процесіндегі тілдік құқықтардың нақты құқықтық негізі бар екенін көрсетеді.

Сонымен қатар сот ісін жүргізу тілін білмейтін немесе жеткілікті дәрежеде білмейтін адамдардың құқықтары да заңмен қамтамасыз етіледі. Оларға қажетті аударма тегін ұсынылады, ал белгілі жағдайларда сот құжаттары өздері білетін тілге аударылып беріледі. Осылайша заң бір жағынан мемлекеттік тілдің мәртебесін қамтамасыз етсе, екінші жағынан сот процесіне қатысушылардың тілдік құқықтарының сақталуына кепілдік береді.

Жоғарғы Соттың сот ісін жүргізу тілі қағидатын қолдану мәселелеріне арналған нормативтік қаулысында бұл қағидат сот процесіне қатысатын адамдардың құқықтары мен бостандықтарын қамтамасыз ететін құқықтық кепіл ретінде қарастырылады. Демек, соттағы тіл – жай ғана қарым-қатынас құралы емес, адамның сот арқылы қорғалу құқығын жүзеге асыруға ықпал ететін құқықтық тетік. Мемлекеттік тілдің сот жүйесіндегі рөлі тек сот отырысын қазақ тілінде өткізумен шектелмейді. Соттың күнделікті жұмысында тіл сот актілерінен, процессуалдық құжаттардан, сот отырысындағы сөздерден, тараптармен қарым-қатынастан көрініс табады.

Әсіресе, сот актісінің тіліне ерекше мән берген жөн. Себебі сот шешімі – кәсіби заңгерлерге ғана арналған құжат емес. Ол ең алдымен өзінің құқығы мен міндетіне қатысты шешім қабылданған азаматқа түсінікті болуы

Гүлзат КУШЕКБАЕВА,
Маңғыстау облысы
мамандандырылған
ауданаралық экономикалық
сотының судьясы

тііс. Сот актісінде заң нормасы нақты әрі дұрыс қолданылып қана қоймай, оның мазмұны да түсінікті жеткізілуі қажет. Күрделі құқықтық ұғымдарды орынсыз күрделендірмей, заң талаптарын сақтай отырып түсінікті тілмен жеткізу – сот актісінің сапасын арттыратын факторлардың бірі.

Заң саласындағы қазақ тілінің дамуы құқықтық терминологияның қалыптасуымен тығыз байланысты. Судья күнделікті қызметінде көптеген құқықтық терминдерді қолданады. Олардың дұрыс әрі бірізді қолданылуы сот актілерінің сапасына ғана емес, жалпы құқықтық коммуникацияның сапасына әсер етеді.

Сот залында қазақ тілінде қойылған нақты сұрақ, тарапқа түсінікті түрде берілген түсіндірме, сауатты жазылған процессуалдық құжат немесе анық әрі жүйелі жазылған сот актісі – мемлекеттік тілдің құқық саласындағы нақты қолданысының көрінісі.

Мемлекеттік тілді дамыту үшін оны тек арнайы іс-шаралар кезінде емес, күнделікті кәсіби қызметте тұрақты қолдану маңызды.

Тіл тәжірибе арқылы дамиды. Күнделікті жұмыс барысында қазақ тілінде сөйлеу, жазу, құқықтық терминдерді қолдану және кәсіби пікір алмасу тілдің құқық саласындағы қолданысын табиғи түрде кеңейтеді.

МЕЖЕ

САПАЛЫ ӘРІ АДАЛ ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ – ПАРЫЗ

Мемлекеттік қызмет – елдің тұрақты дамуына, қоғамның мәл-ауқатын арттыруға және азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауға бағытталған аса жауапты сала. Мемлекеттік қызметші – мемлекеттің атынан халықпен тікелей жұмыс істейтін тұлға. Сондықтан оның кәсіби білімімен қатар, адамгершілік қасиеті, адалдығы, жауапкершілігі және ел алдындағы азаматтық ұстанымы ерекше маңызға ие.

Мемлекеттік қызметшінің басты борышы – халыққа сапалы әрі адал қызмет көрсету. Қызметтік міндеттерді орындау барысында әрбір азаматқа құрметпен қарап, оның мәселесіне бейжай қарамау – мемлекеттік қызметтің негізгі қағидаларының бірі. Себебі мемлекеттік органға жүгінген азамат ең алдымен сол мекеме қызметкерінің іс-әрекеті арқылы мемлекеттің қызмет сапасына баға береді.

Мемлекеттік қызметші үшін заң талаптарын сақтау – басты міндеттердің бірі. Өз қызметінде заңдылықты басшылыққа алып, шешім қабылдағанда әділдік пен объективтілік қағидаларын ұстануы қажет. Қызметтік өкілеттілікті жеке мақсатта пайдалануға, мүдделер қақтығысына жол беруге немесе азаматтардың құқықтарына нұқсан кел-

тіретін әрекеттерге жол берілмеуі тиіс.

Сонымен қатар мемлекеттік қызметші қоғамның сенімін ақтауға ұмтылуы керек. Халықтың мемлекеттік органдарға деген сенімі мемлекеттік қызметшінің күнделікті еңбегінен қалыптасады. Уақытында жауап беру, мәселені мұқият қарау, азаматқа түсінікті тілде ақпарат беру және қабылданған шешімнің заңдылығын түсіндіру – қызметтік мәдениеттің маңызды көрсеткіштері.

Мемлекеттік қызметшінің борышы тек қызметтік міндеттерді орындаумен шектелмейді. Ол – елдің дамуына өз үлесін қосу, мемлекеттік саясатты іске асыруға атсалысу, кәсіби біліктілігін үнемі жетілдіру және жаңа талаптарға бейімделу.

Мемлекеттік қызметшінің борышы

Айгүл СҮЛЕЙМЕНОВА,
Көкшетау қаласының
мамандандырылған тергеу соты
әкімшісінің басшысы

– елге адал қызмет ету, заңды сақтау, халықтың сенімін ақтау және мемлекет мүддесін қорғау. Әрбір мемлекеттік қызметші өз жұмысына үлкен жауапкершілікпен қарап, «халыққа қызмет ету» ұғымын күнделікті ісімен дәлелдегені жөн.

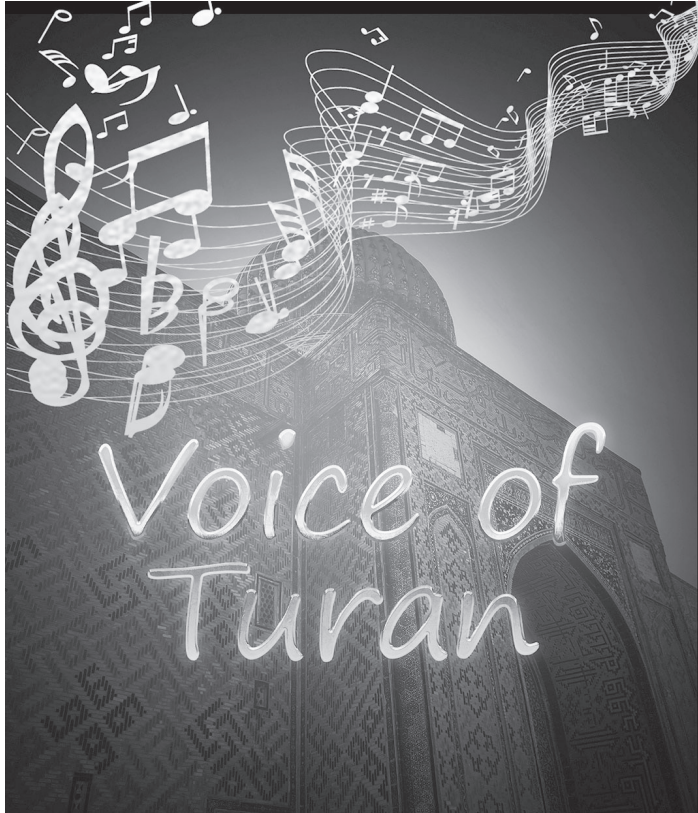
РУХАНИЯТ

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЗАҚ ӘНДЕРІ ФЕСТИВАЛІ ӨТЕДІ

Түркістан қаласындағы «Керуен сарай» туристік көшенінде 25–27 қыркүйек күндері ашық аспан аясында VII «Voice of Turan – 2026» халықаралық қазақ әндері фестивалі өтеді.

«Voice of Turan» – қазақ музыкасын және қазақстандық авторлардың үздік шығармаларын халықаралық деңгейде насихаттайтын, Түркістанның тарихи-мәдени келбетін әлемге танытатын ірі мәдени жоба. Быыл жетінші рет ұйымдастырылып отырған шараға Франция, Испания, Италия, Сан-Марино, Тунис, Венесуэла, Индонезия, Ватикан, Беларусь, Болгария, Тыва, Грузия, Армения, Мексика, Марокко, Куба, Гвинея, Бразилия және Қарачай мен Башқұртстаннан келген әншілер қатысады. Қазылар алқасы және кеш қонақтары: Құрмаш Махан, Жұбанш Жексенұлы, Сырым Исабаев, Ғәділбек Жанай, Серік Ибрагимов, Гүлсім Мырзабекова, Әли Өтепов және Мейіржан Алиакбаров.

«VOICE OF TURAN – 2026» бағдарламасы түркітілдес елдердің танымал өнерпаздарының қатысуымен өтетін «Zhibek zholu әуендері» ауқымды гала-концертімен басталады. Онда көрермен ұлттық музыка мен заманауи орындаушылық өнер үйлескен, ерекше музыкалық кештің куәсі болады. Кеш қонақтары Ләх және Дастан Кенчинбаев (Қырғызстан), Нармин (Әзербайжан), Зайнетдин (Башқұртстан), Сайзана Сюрюн (Тыва), Алишер Байниязов (Қарақалпақстан), Ozoda Nursaidova (Өзбекстан) және Дастан Оразбеков, Әділет Жауғашар, Дос, Бауыржан Мақаев, (Таңба) тобы, «Turan boys» тобы және т.б өнер көрсетеді. Келесі күні фестивальдің салтанатты ашылу рәсімі өтеді. Онда шетелдік қатысушылар еліміздің танымал өнер шеберлерімен бірге танымал қазақ әндерін және заманауи хит әндерді орындайды. Сонымен қатар фестивальдің әр жылғы жеңімпаздары мен шығар-

машылық ұжымдар өз өнерлерін көрсетіп, елімізге танымал хореографиялық ұжымдардың ерекше қойылымдарымен толықтырылады. 27 қыркүйек күні фестивальдің негізгі қағидасына сәйкес байқау күні өтеді. Қатысушылар қазақ әндерін (халық әндерін, қазақ композиторлар шығармаларын) көрермендер мен кәсіби қазылар алқасының назарына ұсынады. Әр орындалатын шығарма хореографиялық қойылымдар және бейне-контенттер арқылы көркем түрде толықтырылып, көрерменге әсерлі форматта жеткізіледі. Сонымен қатар еліміздің танымал өнер шеберлері сахна төрінде әсем ән шырқайды.

Е.КЕБЕКБАЙ,
«Заң газеті»

ЫЛГЕН ЖҰН

ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІКТЕРДІ РӘСІМДЕУ ТӘРТІБІ ӨЗГЕРДІ

Жылжымайтын мүлікке қатысты мәмілелерді нотариаттық рәсімдеу тәртібі өзгерді.

2026 жылы 8 қыркүйектен бастап Қазақстанда жылжымайтын мүлікке қатысты мәмілелерді нотариаттық куәландыру тәртібі өзгерді. Енді сатып алу-сату, сыйға тарту, айырбастау, кепілге қою және жылжымайтын мүлікті иеліктен шығаруға немесе кепілге беруге байланысты, мемлекеттік тіркеуге жататын өзге де мәмілелер мүлік орналасқан жердегі нотариуспен куәландырылады. Енгізілген өзгерістер, ең алдымен, жылжымайтын мүлікке қатысты мәмілелерді рәсімдеу үдерісін ретке келтіруге және жүйелеуге бағытталған. Аумақтық қағидат мүлік объектісі, мәмілені нотариаттық куәландыру және құқықтарды кейіннен мемлекет-

тік тіркеу арасындағы өзара байланысты нақты әрі жүйелі түрде қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, жаңа тәртіп жылжымайтын мүлікпен жасалатын операциялардың ашықтығы мен қауіпсіздігін арттыруға, сондай-ақ алаяқтық схемалардың тәуекелдерін төмендетуге бағытталған.

Бұл ретте аумақтық қағидат азаматтардың өз мүлкіне басқа өңірде жүріп билік ету құқығын шектемейді. Егер меншік иесінің жылжымайтын мүлік орналасқан жерге жеке өзі келу мүмкіндігі болмаса, ол өз атынан қажетті әрекеттерді жүзеге асыратын өкілге сенімхат рәсімдеуге құқылы.

Мысалы, пәтер Астанада орналасқан болып, ал оның меншік иесі Алматыда тұрса немесе уақытша сонда жүрсе, ол басқа тұлғаға сенімхат рәсімдей алады. Өкіл мәмілені Астана-

дағы нотариуста жүргізе алады. Осылайша, азаматтар басқа қалада немесе өңірде жүріп, сенім білдірілген тұлғалар арқылы жылжымайтын мүлікті бұрынғысынша сата алады, сыйға тарта алады, айырбастай алады, жеке кепілге бере алады. Тек мәміленің өзін нотариаттық куәландыру орны өзгереді – енді ол жылжымайтын мүлік объектісінің орналасқан жері бойынша айқындалады.

Жаңа талап тек жылжымайтын мүлікке қатысты мәмілелерге таралады және басқа нотариаттық әрекеттердің тәртібіне әсер етпейді.

Гүлмира АҚЫЛАЕВА,
Алматы облысы Әділет
департаментінің құқықтық
түсіндіру жұмысы және
заңгерлік қызмет көрсету
бөлімінің бас маманы

БӘРЕКЕЛДІ!

СПОРТ – БИІК БЕЛЕСТЕР БАСТАУЫ

Риддер қалалық сотының қызметкері кәсіби қызметін спортпен ұштастырып келеді. Ульяна Шатских – Риддер қалалық сотының бас маманы, сот отырысының хатшысы, жүгіру спортымен белсенді айналысып, түрлі спорттық іс-шаралар мен трейлдік жарыстарға қатысып келеді.

Ульяна қатысқан жарыстардың қатарында таулы жерлерде өткізілетін, қатысушылардан жоғары деңгейдегі дене дайындығын, төзімділік пен табандылықты талап ететін RADON RACE және ALTAY RACE жарыстары бар.

Кезекті спорттық жарыс ретінде Ульяна PANORAMA FALL RUN жарысына қатысып, 850 метр биіктік жинағы бар 10 шақырымдық қашықтықта бақ сынады. Жарыс қорытындысы бойынша Ульяна аталған қашықтықта абсолюттік есепте 1-орынға ие болып, жоғары нәтиже көрсетті.

Трейлдік жарыстарға қатысу тек дене дайындығын жетілдіруге ғана емес, сонымен қатар алдына жаңа мақсаттар қоюға, күрделі бағыттарды еңсеруге және өзінің мүмкіндіктерін сынауға мүмкіндік береді. Сот жүйесіндегі жауапты кәсіби қызметін белсенді өмір салтымен ұштастыра отырып, Ульяна спорттық іс-шараларға қатысуын жалғастырып, жаңа нәтижелерге қол жеткізуде. Риддер қалалық сотының ұжымы Ульянаны лайықты жеңісімен құттықтап, кәсіби қызметіне табыс, жаңа спорттық жетістіктер және биік белестерді бағындыруды тілейді!

Риддер қалалық сотының баспасөз қызметі
ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ

МӘСЕЛЕ

ӘР ҚАРЫЗДЫҢ ЖАУАПКЕРШІЛІГІ БАР

(Соңы. Басы 1-бетте)

Әсіресе жол, энергетика, цифрлық инфрақұрылым немесе әлеуметтік нысандар секілді ұзақ мерзімде қайтарым беретін жобалар үшін мұндай қаржы көзі қажет. Бірақ арзан қарыздың өзі – қайтарылатын қарыз. Ал, негіздемелік келісім ратификацияланғаннан кейін Үкіметтің АИИБ-мен жұмыс істеуі жеңілдейді. Яғни, әрбір жаңа жоба үшін халықаралық ынтымақтас-тықтың құқықтық негізін қайтадан нөлден бастау қажет болмайды.

Осы тұста депутаттар «нақты қандай жағдайда Үкімет жаңа қарызды жеке ратификациясыз тарта алады, қарыздың көлеміне қандай шек қойылады, бұл механизм ертең Парламенттік бақылауды айналып өтіп, ондаған миллиард теңге көлеміндегі міндеттемелерді көбейтуге алып келмей ме?» деген орынды сұрақ қойды. Бұл ретте олар халықаралық шарттарды ратификациялау рәсімі мемлекеттің қабылдайтын міндеттемелеріне парламенттік бақылаудың бір нысаны екенін атап көрсетті. Олардың айтуынша, қолданыстағы

заң бойынша ратификациялау туралы ұсыныстар Құрылтайдың қарауына енгізіледі, ал ратификациялау туралы заңдарды Құрылтай қабылдайды. Қазірдің өзінде мұндай қарыздар ондаған миллиард теңгемен өлшеніп отыр. Жаңа талаптың енуі мемлекеттік борыштың шамадан тыс өсу қаупін тудыруы әбден мүмкін.

Жұманғарин мырзаның айтуынша, бұл қауіптің негізі жоқ сияқты. Өйткені, қазіргі уақытта құзырлы орын мемлекеттік қарыз алу мәселесін бақылауда ұстап отыр. Әрбір жаңа қарыздың өзіне қатысты жауапкершілік бар және оны өтеу көздері алдын ала қарастырылады. Жалпы, мемлекеттік борыштың деңгейі халықаралық көрсеткіштермен салыстырғанда төмен деңгейде. Қолда бар статистикаға сәйкес, мемлекеттік борыштың жалпы ішкі өнімге қатынасы шамамен 20 пайыз. Сондықтан депутат көтеріп отырған бақылаусыз қарыз алу қаупіне жол берілмейді. Жаңа алына-тын қарыздардың барлығы белгіленген тәртіппен бақылауда болады.Сонымен қатар тартылатын қаражат нақты экономикалық жобаларды қаржыландыруға бағытталады. Қазір іске асырылып жатқан жобалардың барлығы экономика үшін маңызды және қажетті жобалар. Олардың негізгі мақсаты – экономикалық өсімге ықпал ету және жобалардың өз кірістері есебінен қарызды өтеу мүмкіндігін қамтамасыз ету.

Тағы бір мәселе Қазақстан бұған дейін АИИБ-мен негізінен мемлекеттік заемдар бойынша жұмыс істеп келген. Бұл жағдайда қарыз мемлекеттік борышты ұлғайтатын. Министрдің айтуынша, Үкімет енді мемлекеттік кепілдік тетігін кеңінен пайдалануды көздеп отыр. Мұндай

жағдайда қарызды жоба іске асыратын құрылым алады, ал оны өтеу сол жобаның кірістерінен қарастырылады. Мемлекеттік кепілдік мемлекеттің тікелей қарызы ретінде есепке алынбайтын шартты міндеттеме ретінде қарастырылады. Сондықтан мемлекеттік кепілдікпен жүзеге асатын жобалардың тәуекелін бағалау ерекше маңызды.

Бұл тұрғыда бақылау шаралары барынша күшейтілуі қажеттігі көрініп тұр. Қаржы қаншалықты арзан болса да, ол қайтарылуы тиіс. Ал мемлекеттік кепілдік берілсе, жобаның тәуекелі түптеп келгенде мемлекеттің қаржылық жүйесіне әсер етуі мүмкін. Сондықтан ендігі міндет тек халықаралық қаржы тарту емес, жоба бойынша ашық есеп, нақты экономикалық модель, тәуекелдерді бағалау және орындалу мониторингі қажет.

Иә, Қазақстан экономикасына ұзақ мерзімді инвестиция керек. Жол, энергетика, су жүйесі, цифрлық инфрақұрылым, көлік дәліздері мен әлеуметтік нысандардың барлығы қаржыны қажет етеді. Бірақ қарыз алу – мақсат емес, құрал. Оның нәтижесі жаңа нысанның салынуымен ғана емес, сол нысанның экономикаға қанша қосымша құн әкелгенімен, қанша жұмыс орны ашылғанымен, өңірдің дамуына қандай серпін бергенімен өлшенеді. Сондықтан АИИБ-мен жаңа келісім Қазақстан үшін бір жағынан – инфрақұрылымға ұзақ әрі салыстырмалы түрде қолайлы қаржы тартудың мүмкіндігі, екінші жағынан – мемлекеттік қаржыны басқару сапасына қойылатын жаңа талап. Мемлекеттік кепілдікпен алынған әрбір теңгенің артында ертеңгі бюджетке түсетін жауапкершілік тұрғанын ескерсек, бүгінгі шешімнің шынайы нәтижесі жобалар жүзеге асқан кезде көрінеді.

Төктерін айтқанда, қарыздың көлемін ғана емес, сол қарыздың ел экономикасына берген қайтарымын есептей алатын жүйе қалыптастыру қажет. Сонда ғана халықаралық қаржы институттарынан тартылған қаражат мемлекеттің мойнындағы жаңа жүк емес, экономиканы алға жылжытатын инвестициялық ресурсқа айналады.

Айша ҚҰРМАНҒАЛИ,
«Заң газеті»

ҒАСЫР ҮНІ

«АҚІҚАТ» ЖУРНАЛЫ – ҰЛТТЫҚ САНА МЕН ҚОҒАМДЫҚ ОЙДЫҢ ҚОЗҒАУШЫСЫ

Мемлекет басшысы «Ақиқат» журналын 105 жылдық мерейтойымен құттықтады. Қазақстан Республикасының Ұлттық кітапханасында «Ақиқат» ұлттық қоғамдық-саяси журналының 105 жылдығына арналған «Заман мен зиялы мінбері» ғылыми-практикалық конференциясы өтті.

Іс-шараға ғалымдар, зиялы қауым өкілдері, басылым ардагерлері мен журналистер қатысты. ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев журнал ұжымын мерейтойымен құттықтады. Мемлекет басшысының құттықтау хатын Президенттің кеңесшісі Мәлік Отарбаев оқып берді. Құттықтауда «Ақиқат» журналының ұлттық сана мен қоғамдық ойды дамытудағы маңызы, сондай-ақ цифрландыру мен жасанды интеллект дәуіріндегі басылымның айрықша рөлін атап өтті.

Журнал ұжымына ҚР Мәдениет және ақпарат министрі Арман Қырықбаев та құттықтау хат жолдады. Министр ғасырдан астам тарихы бар басылымның қоғамдық пікірді қа-

лыптастырудағы, отандық журналистиканы дамытудағы және елдің рухани өміріндегі маңызды рөліне тоқталды.

Конференция барысында қатысушылар 1921 жылы «Қызыл Қазақстан» атауымен жарық көре бастаған журналдың тарихын, әр кезеңдегі қоғамдық-саяси және рухани мәселелерді көтерудегі орнын, сондай-ақ басылымның бүгінгі бағытын талқылады.

Редакция ардагерлері естеліктерін айтып, зерттеушілер тарихи деректерді таныстырды. Іс-шара аясында журнал тарихына арналған «Алаштың «Ақиқаты» кітабы таныстырылды.

Ж.ҚҰДАЙБЕРГЕН

ЛЕГІЗ

Дихан ҚАМЗАБЕКҰЛЫ, филолог, алаштанушы, филология ғылымдарының докторы, Ұлттық құрылтай мүшесі:

ЗАМАН ЖӘНЕ ЗИЯЛЫ МІНБЕРІ

Бұл – «Ақиқат» журналының 105 жылдық белесі. Ғасырдан да ұзақ уақыт.

Тарих пен заманның арақатынасын парықтамағандар «Мұның арғы түбі «Қызыл Қазақстан» мен «Қазақстан коммунисі» ғой» дер. Дәй берсін. Біз «баспасөз – қоғам айнасы екенін» жақсы білеміз. Оның үстіне «Ақиқаттың» 20-жылдардағы бастауында Алаш парасаты, Алаш екіні мөлдіреп тұр. Алаш лексиконы сананды серпілтеді.

Біз «Ақиқатты» сырттай да, іштей де көріп-білдік. 90-жылдардың басынан авторы болдық, 2022-ден бері 4 жыл бүгінгі басшыларымен бірлесіп жұмыс істедік. «Ақиқаттың» екі кезеңі алаулы, қастерлі дер едік.

1) Абдолла Асылбекұлы, Нығмет Нұрмақұлы, Смағұл Садуақасұлы басқарған намысы мен қайраткерлігі айқын 20-жылдар.

2) Камал Смайыл, Сарбас Ақтай, Нұрмахан Оразбек басқарған азаттықтың ақ таңы шағы.

Біз, ғалымдар, бірінші кезеңнен мол дерек тауып, рухани нәр алдық. Екіншісінде Ғарифолла Есім, Талас Омарбек бастаған әріптес марғасқалар қосымша қызмет істеп, жаңашыл ғылым алаңын қалыптастырды. Бұл ұмытыла ма?

Есті адам елеулі сөзін еститін құлаққа айтады. Қаһарман Ба-

уыржан Момышұлы II жаһан соғысы жүріп жатқанда ел тағдыры туралы сөзін Мұхамеджан Өбдіхалықұлына арнады. «Ақиқат» тағдыры талқыға түскенде басылымды осы кісі де басқарған. Әйгілі қаламгер, қайраткер Кәкімжан Қазыбайды кім білмейді? Елшіл әжет ақындар Темірхан Медетбек пен Аманхан Өлімді танымайтын қазақ бар ма? Бұлар да «Ақиқаттың» тізгінін ұстады. Басқа да редактор болған жауапты тұлғалар аз емес.

Бір кезде «Ақиқат» (қасында орысша әріптесі «Мысль» де бар) ғалымдардың Scopus-ы да, хиршы да еді. Яки кандидат пен докторды, доцент пен профессорды түлетіп, жылы жаққа да, суық жаққа да аман-есен ұшырды. Білік орындары осы журналдың талдау материалдарына сусап тұрды. Бұл да – тарих.

Бүгін «Ақиқат» аз құраммен халыққа мәнді, сапалы дүние ұсынып отыр.

Домбыра шертсе, дәулескер күйші деп қабылданатын бас редакторы Дәуіржан Төлебай, жазған мақаласы ғылым кандидаты деңгейінен жоғарылау редактор орынбасары Дина Имамбай, талғаммен қалам тербейтін Назым Дүтбай бастаған санаулы журналист ғасырлық тарихтың асыл арқауын үзбей келеді.

105 жылдық белеске екі-үш ай қалғанда Алматы басылымдарының жетекшісі, алғыр әдебиеттанушы Бағашар Тұрсынбайұлы мен Дина Имамбай хабарласып, үлкен шараға «Заман және зиялы мінбері» деп атау берген едік. Бұл – «Ақиқат» журналы тағдырын, тұжырымдамасын дәл сипаттайтын баға.

Тарихи басылым алдағы асуларын да осылай абыроймен бағындыра бергей!

Бағашар ТҰРСЫНБАЙ, «Қазақ газеттері» ЖШС-нің Алматы басылымдарының жетекшісі:

ШЕЖІРЕЛІ ШАҢЫРАҚ

«Ақиқат» ұлттық қоғамдық-саяси журналының 105 жылдығына орай «Заман мен зиялы мінбері» атты ғылыми-тәжірибелік конференция өтті.

Салтанатты шара Мемлекет басшысының аңызға айналған басылымды мерейтойымен құттықтауынан басталды. Қасым-Жомарт Тоқаевтың құттықтау хатын Президент кеңесшісі Мәлік Отарбаев оқып берді. Мемлекет басшысы атап өткендей, дәстүрлі баспасөз сапалы сараптама мен жауапты журналистиканың негізгі тірегінің бірі болып қала береді.

Жиын барысында Мәдениет және ақпарат министрі Арман Қырықбаевтың құттықтау хатын «Қазақ газеттері» ЖШС-нің Бас директоры Ержан Байтілес оқып берді.

Іс-шараға ҚР Президенті жанындағы ҰҒА Президенті Ақылбек Күрішбаев, журнал ардагерлері Сарбас Ақтаев, Жанболат Аупбаев, тарихшы Хангелді Әбжанов және басқа ғалымдар қатысты.

Мерейтойға орай «Алаштың «Ақиқаты» таңдамалы мақалалар жинағы жарық көрді. Ағалар құнды естеліктерін айтты, терең баяндамалар жасалды. Ұлттық баспасөздің шежірелі шаңырағы – «Ақиқат» журналы жасай берсін.

КӨКЕЙКЕСТІ

МЕРДІГЕР МІНДЕТІ
НЫСАНДЫ ӨТКІЗУМЕН ШЕКТЕЛМЕЙДІ

Жаңа үйдің есігін ашқан отбасы үшін қабырғаның беріктігі мен шатырдың сенімділігі – қауіпсіздік пен тыныштықтың кепілі. Мемлекет басшысы құрылыс сапасын өз бақылауына алатынын мәлімдеген тұста, 1-шілдеден бастап қолданыстағы жаңа Құрылыс кодексі бұл мәселеге заңнамалық негіз беріп отыр.

2026 жылдың 19 қыркүйегінде өткен «Таза Қазақстан» акциясында Қасым-Жомарт Тоқаев елдің қазіргі дамуына кеңінен тоқталды. Мемлекет басшысы Қазақстанның тарихи өзгерістер дәуіріне қадам басқанын, әр өңірде мектептер, емханалар, мәдениет және спорт нысандары бой көтеріп жатқанын, ондаған мың шақырым автомобиль және темір жол салынып жатқанын айтып, бұл жұмыстың тоқтамайтынын атап өтті. «Қазақстан үлкен құрылыс алаңы, басқа сөзбен айтсақ, жасампаздық мекені болуы керек. Құрылыстың сапасы өте жоғары болуы қажет. Мен өз басым осы мәселеге баса назар аударып, бұл жұмысты қатаң бақылауда ұстаймын. Аталған нұсқау мен тиісті ережені бұзатын адамдар заңымыз бойынша міндетті түрде жазаға тартылады», – деді Президент.

Өткен жылы 24 желтоқсанда Астананы дамыту жөніндегі кеңесте Президент Елорда құрылыс қарқыны бойынша алда келе жатқанын, жыл басынан бері республикадағы жаңа тұрғын үйдің төрттен бірі Астанада салынғанын айтты. Сонымен қатар көлем қуған кезде сапа көбіне зардап шегетінін, соңғы қайғылы жағдайлар – үй қаптамасы мен жолаушы лифтінің құлауы – соның айғағы

екенін ашық жеткізді. Сонда Мемлекет басшысы құрылыс компанияларының жауапкершілігін күшейтуді, жобалаудан бастап нысанды тапсыруға дейінгі бақылауды цифрландыруды, құрылыс салушылар, мердігерлер және сараптама нәтижелері туралы ақпаратты ашық әрі қолжетімді ету қажеттігін тапсырды. Сапаны қамтамасыз етудің басты құқықтық құралы – 1 шілдеден күшіне енген Құрылыс кодексі. Ол нысанның бүкіл өмірін, яғни жобалаудан бастап пайдалану мен бұзуға дейінгі кезеңді бір жүйеде реттейді.

Тұрғынға ең жақын норма – кепілдік мерзімі. Бұрын ең төменгі кепілдік екі жыл болса, енді ол кемінде бес жыл. Үйдің ең маңызды бөліктері – көтергіш конструкциялар, шатыр және сыртқы қабырғалар (қасбет) – кемінде он жыл кепілдікте болады (кодекстің 122-

бабы). Мерзім үй пайдалануға қабылданған күннен басталады, осы уақыт ішінде анықталған кемшілікті түзету – мердігердің міндеті. Мердігер тек ақау үйдің қалыпты тозуынан, пайдалану ережесін сақтамаудан немесе өзіне байланысты емес мән-жайдан туса ғана жауапкершіліктен босайды. Нақты бір шартқа қай мерзім қолданылатынын шарттың жасалған күні мен жағдайына қарай заңгермен нақтылаған жөн.

Жауапкершілік бір ғана құрылыс компаниясына жүктелмейді. Кодекс жобадан ауытқуды, міндетті қадағалаусыз құрылыс жүргізуді, ғимараттың беріктігіне қауіп төндіретін нормаларды бұзуды, нысанды қабылдау тәртібін бұзуды құқық бұзушылық деп таниды (146-бап). Бұзушы кемшілікті жойып, келтірген зиянды өтеуге міндетті. Жобада беріктікке әсер ететін қателік анықталса, жобалау ұйымы да, оң қорытынды берген сарапшы да заңда белгіленген жауапкершілікке тартылады. Мамандарға да талап күшейді, 57-баптағы сертификат біліктілікті растайды, ал заң талаптары бұзылса, оның күші тоқтатылады.

Ауыр салдар туған жағдайда қылмыстық жауапкершілік басталады. Қылмыстық кодекстің «Сапасыз құрылыс» бабы (278-бап) сапасыз салынған нысанды тапсырған не қабылдаған құрылыс ұйымының басшысына, жұмыс өндірушіге және сапаны бақы-

Жобада беріктікке әсер ететін қателік анықталса, жобалау ұйымы да, оң қорытынды берген сарапшы да заңда белгіленген жауапкершілікке тартылады. Мамандарға да талап күшейді, 57-баптағы сертификат біліктілікті растайды, ал заң талаптары бұзылса, оның күші тоқтатылады.

ФОРУМ

Бүгінде цифрлық технологиялар күнделікті өміріміздің ажырамас бөлігіне айналғаны рас. Мемлекеттік қызмет алу, банк операцияларын жасау, онлайн төлем жүргізу, білім алу мен жұмыс істеу сияқты көптеген процесс қазір түгелдей интернет арқылы жүзеге асады. Алайда цифрлық мүмкіндіктердің артуымен бірге киберқауіптер де айтарлықтай көбейіп келеді. Сондықтан ақпараттық қауіпсіздік пен цифрлық сауаттылықты арттыру – бүгінгі күннің өзекті міндеттерінің бірі десек артық айтпаспыз...

Жұрттың көкейіндегі мәселелер Шымкентте өткен «Киберқауіпсіздік күні: цифрлық гигиена және деректерді қорғау технологиялары» атты қалалық форум-семинарда кеңінен талқыланды. Іс-шараны Шымкент қаласының әкімдігі мен қалалық цифрландыру басқармасы ұйымдастырды.

17 қыркүйекте «Көрме» орталығының конференц-залында өткен басқосуға мемлекеттік органдардың өкілдері, жергілікті атқарушы органдардың қызметкерлері, IT-мамандар және IT бағыты бойынша білім алып жатқан студенттер қатысты. Форум цифрлық сауаттылықты арттыру, интернет-алаяқтықтың алдын алу, кибергигиена мәдениетін қалыптастыру және ақпараттық қауіпсіздіктің заманауи шешімдерін таныстыруға бағытталды.

Бүгінде Шымкентте цифрландыру, инновация, жасанды интеллект, IT-технологиялар, электрондық мемлекеттік қызметтер мен қаржытехбағыттары қарқынды дамып келеді. Цифрлық сервистердің көбеюі оларды қауіпсіз пайдалануға қоюлатын талапты да арттыра түскен.

Электрондық үкімет қызметтерін пайдалану, мобильді банкингке жүгіну, онлайн төлем жасау кезінде азаматтар жеке және қаржылық деректерімен жұмыс істейді. Сондықтан цифрлық сауаттылық тек технологияны қолдана білумен шектелмей, ақпаратты тексеру, күмәнді әрекеттерді ажырату және жеке мәліметтерді қорғаудағыларын да қамтуы тиіс екені айтпаса да түсінікті.

Форумда Қазақстандағы кибермәдениет пен цифрлық гигиена, интернет-алаяқтықтан қорғану, киберқауіпсіздік аудиті, қаржылық қауіпсіздік, корпоративтік инфрақұрылымды қорғау және жасанды интеллект дәуіріндегі жаңа қауіптер сөз болды. Шараға Қазақстан Республикасы Жасанды интеллект және цифрлық даму министрлігінің Ақпараттық қауіпсіздік комитеті, Киберқылмысқа қарсы іс-қимыл басқармасы, Экономикалық тергеу-тексеру департаментінің өкілдері, сондай-ақ Kaspersky, ISV Central Asia, iBatyr және Check Point Software Technologies компанияларының мамандары да қатысқанын атап өткен жөн.

АЛАЯҚТАР СЕНІМДІ
ПАЙДАЛАНАДЫ

Форумда интернет-алаяқтықтың кең тараған тәсілдері де түсіндірілді. Қалалық Полиция департаментінің киберқылмысқа қарсы іс-қимыл басқармасы бастығының міндетін атқарушы Шыңғыс Жайлаубектің айтуына қарағанда қазіргі алаяқтар көбіне банк, коммуналдық қызмет немесе басқа ұйым қызметкері ретінде хабарласып, азаматтардың сеніміне кіреді.

– Әдетте олар «шотыңызға қауіп төніп тұр», «күдікті операция анықталды», «ақшаңызды сақтап қалу қажет» деген сияқты сөздермен адамды асығыс шешім қабылдауға итермелейді. Әсіресе, егде жастағы азаматтар осындай қоңырауларға жиі тап болуы мүмкін. Көбіне шетелден қоңырау шалады. Олардың тек орыс тілінде сөйлеп, қазақ тілін түсінбеуі күмән тудыратын белгілердің бірі. Мұндай жағдайларда азаматтар сақтық танытып, жеке мәліметтерін айтпағаны жөн, – дейді Шыңғыс Жайлаубек.

Мамандардың айтуынша, қандай жағдай болса да банк картасының деректерін, құпия кодтарды, құпия сөздер және басқа да жеке ақпаратты бөгде адамға беруге болмайды. Күмәнді сілтемелерді ашпау, белгісіз қосымшаларды жүктемеу және кез келген ақпаратты ресми дереккөз арқылы қайта тексеру де аса маңызды.

Алаяқтыққа тап болған жағдайда уақыт жоғалтпау қажет. Шымкент қалалық полиция департаментінің мәліметінше тек жыл басынан бері осындай жағдайға ұшырап, тиісті мекемелерге дер кезінде хабарласқан азаматтардың жоғалған қаражатының шамамен 220 миллион теңгесі қайтарылған. Бұл көрсеткіш киберқылмыс орын алған кезде жедел әрекет студің маңызын көрсетеді. Қаражаттың қозғалысын неғұрлым ерте тоқтатуға әрекет жасалса, оны қайтару мүмкіндігі де арта түспек.

ДРОППЕРЛІККЕ ДЕ САҚТЫҚ КЕРЕК

Қаржылық қауіпсіздік мәселесінде дропперлік те маңызды тақырыптардың бірі болды. По-

лицияның ұсынған деректеріне қарағанда қала аумағында дропперлікке қатысты 38 жағдай тіркеліп, оның 15-і сотқа жолданған. Дропперлік – өз банк шотын немесе картасын басқа адамдардың заңсыз қаржылық операцияларына пайдалануға беру. Кей азаматтар мұндай ұсыныстың салдарын түсінбей, «оңай ақша» табудың жолы деп қабылдауы мүмкін.

«Картанды уақытша пайдалана тұрайық», «шотына ақша түседі, кейін аударып жібересін» деген ұсыныстардың артында заңсыз схема тұруы ықтимал. Сондықтан банк картасын, шотын немесе қаржылық деректерін бөгде адамға бермеу – әр азаматтың ескеретін қарапайым қауіпсіздік шарасы.

Форумда жасанды интеллект технологияларының дамуына байланысты жаңа киберқауіптер де талқыланды. Жасанды интеллект білім беру, өндіріс, мемлекеттік басқару және басқа да салаларға жаңа мүмкіндіктер әкеліп отырғанымен, оның құралдарын алаяқтар да пайдалануы мүмкін болып шықты. Жалған мәтіндер, қолдан жасалған бейне мен дауыс, шынайы көрінетін хабарламалар ақпараттың рас-өтірігін ажыратуды қиындата түседі. Сондықтан қазіргі цифрлық сауаттылық ақпаратты пайдалана білумен қатар, оның шынайылығын тексеруді де талап етеді.

Өзбекәлі Жәнібеков атындағы ОҚПУ-дің 3-курс студенті Мерей Құдайберген бұл мәселенің жастар үшін де өзекті екенін атап өтті.

– Жасанды интеллект дамып келе жатқан қазіргі кезеңде алаяқтықтың да жаңа түрлері пайда болып жатыр. Сондықтан кез келген ақпаратқа сене бермей, күмәнді қоңыраулар мен хабарламаларға мұқият болған дұрыс, – дейді Мерей Құдайберген.

КИБЕРҚАЛҚАН –
ОРТАҚ ЖАУАПКЕРШІЛІК

Цифрлық инфрақұрылым дамыған сайын киберқауіпсіздікті күшейту де маңызды бола түседі. Осы тұрғыдан «Қазақстан киберқалқаны» бағытындағы жұмыстардың мәні зор. Өйткені

лайтын лауазымды адамға қатысты. Егер бұл адамның денсаулығына ауыр не орташа зиян келтірсе, жауапкершілік көзделген. Адам қайтыс болса – алты жылға дейін, екі және одан көп адам қайтыс болса – үш жылдан сегіз жылға дейін бас бостандығынан айыру белгіленген.

Кодекс сапаны соңғы сәтте емес, әр кезеңде қадағалауды көздейді. Жоба алдымен кешенді сараптамадан өтеді. Құрылыс кезінде мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы жүреді, оның бір бөлігі цифрлық жүйе арқылы атқарылады, ал міндетті жағдайларда авторлық сүйемелдеу мен техникалық қадағалау болуы шарт. Уәкілетті орган бекітетін нысандарға ақпаратты модельдеу технологиясын (BIM) қолдану міндетті болады. Үй пайдалануға берілгеннен кейін де назар әлсіремейді: сейсмикалық аймақтандыру, тәуекелді бағалау және нысандарды паспорттау нормалары бекітілген.

Кепілдік мерзімі ішінде кемшілік анықталса, оны жазбаша тіркеп, құрылыс салушыға жіберген пайдалы. Келіспеушілік туындаса, талап қоюшы соттан талапты қамтамасыз ету шараларын сұрай алады. Азаматтық іс жүргізу кодексінде жауапкердің мүлкіне тыйым салу сияқты шаралар көзделген, ал талап арызбен бірге берілген мұндай өтінішті сот жауапкерге хабарламай, іс қозғаумен бір мезгілде қарайды (156-160-баптар).

Президенттің «бақылаймын» деген сөзі – құрылыс саласына айтылған ашық ескерту. Ал кодекс сол ескертуді нақты құқықтық тетіктерге айналдыруға тиіс. Құрылыс саласындағы жауапкершілік енді нақты нормалармен бекітілді. Сол сенім ақталуы үшін заңның да, бақылаудың да, құрылысшының да жұмысы бір бағытта болуы керек.

Аружан МӘУЛЕНБАЙ,
«Заң газеті»

ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ
ДӘУІРІНДЕГІ ЖАҢА ҚАУІП

киберқауіпсіздік тек техникалық қорғаныспен шектелмей, мемлекеттік органдардың, бизнес субъектілерінің, IT саласының және азаматтардың қауіпсіздік мәдениетін қалыптастыруды қамтиды.

Шымкентте цифрландыруды дамыту, инновацияларды енгізу, жасанды интеллект технологияларын пайдалану, электрондық үкімет пен қаржытехті дамыту, IT-технологияларды ілгерілету және қаланың киберқауіпсіздігін нығайту бағыттары өзара сабақтасып отыр. Форум аясында қатысушыларға кибергигиена ережелері түсіндіріліп, практикалық сұрақтарға да кеңінен жауап берілді. Сонымен қатар интерактивті онлайн-квиз де ұйымдастырылды. Жеңімпаздарға бағалы сыйлықтар табысталды. Бас жүлдеге iPhone 16 смартфон, екінші орынға смартфон, үшінші орынға сымсыз құлақпап табыс етілді.

Мұндай формат ақпараттық қауіпсіздік тақырыбын көпшілікке түсінікті етіп жеткізуге мүмкіндік бермек. Өйткені киберқауіпсіздік тек мамандардың емес, интернет пен цифрлық сервистерді пайдаланатын әр адамның мәселесі болмақ. Бүгінде цифрлық қауіпсіздіктің қарапайым қағидаларын білу аса маңызды. Күмәнді қоңырауға сенбеу, бейтаныс сілтемені ашпау, жеке деректерді айтпау, банк картасы мен шотты бөгдеге бермеу және күдік туындаған жағдайда ақпаратты қайта тексеру қажет.

Жалпы цифрлық технологиялар қоғамға үлкен мүмкіндіктер де беріп отыр. Ал сол мүмкіндіктерді қауіпсіз пайдалану үшін технологиялық шешімдермен қатар, азаматтардың цифрлық мәдениетін де қалыптастыру қажет. Шымкентте өткен «Киберқауіпсіздік күні» осы бағыттағы түсіндіру жұмыстарының маңызын тағы бір мәрте көрсетті. Қауіпсіз цифрлық орта – тек қорғаныс жүйелерінің нәтижесі емес. Ол мемлекеттік органдардың, IT саласының, бизнес пен азаматтардың ортақ жауапкершілігі арқылы қалыптаспақ.

Абзал АЛПЫСБАЙҰЛЫ
ШЫМКЕНТ ҚАЛАСЫ

29. «Алматы жылу жүйесі» ЖШС Табиғи монополияларды реттеу комитетінің Алматы қ. бойынша департаментінің 24.09.2026ж. №108-ОД бұйрығының негізінде тұтынушыларға 2026 жылдың 1 қазаннан бастап жылу энергиясын беру, бөлу және өткізу бойынша қызметтерге тарифтің өзгергені туралы хабарлайды.

«Алматы жылу жүйесі» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің жылу энергиясын есепке алу аспаптарының болуына немесе болмауына байланысты жылу энергиясымен өткізу қызметтеріне сараланған тарифтері

№	Тұтынушылар атауы	Өлшем бірлігі	2026 ж.01.10.
I	Жылу энергиясын беру, тарату және онымен өткізу тарифі	Тенге/Гкал	5 467,75
II	Отынша босату тарифі	Тенге/Гкал	14 500,39
1	Халық тобына кіретін, жеке тұлғалар тарифі-тұтынушыларға арналған тариф	Тенге/Гкал	8 682,12
1.1	Үйге ортақ жылу энергиясын есептеу аспаптары жоқ, жеке тұлғалар тобына кіретін халық тобы-тұтынушыларға арналған тариф	Тенге/Гкал	10 418,54
1.2	Үйге ортақ жылу энергиясын есептеу аспаптары бар, жеке тұлғалар тобына кіретін халық тобы-тұтынушыларға арналған тариф	Тенге/Гкал	8 542,66
1.3	Үйге ортақ жылу энергиясын есептеу аспаптарын орнатуға техникалық мүмкіндігі жоқ ескірген, апаттық жағдайларда, барак тәрізді үйлерде тұратын жеке тұлғалар тобына кіретін халық тобы-тұтынушыларға арналған тариф	Тенге/Гкал	8 682,12
2	Өзге де тұлғаларға арналған тариф	Тенге/Гкал	19 072,50
2.1	Үйге ортақ жылу энергиясын есептеу аспаптары жоқ, бюджеттік ұйымдарға кірмейтін, өзге де тұтынушыларға арналған тариф	Тенге/Гкал	24 794,25
2.2	Үйге ортақ жылу энергиясын есептеу аспаптары бар, бюджеттік ұйымдарға кірмейтін, өзге де тұтынушыларға арналған тариф	Тенге/Гкал	18 629,19
2.3	Үйге ортақ жылу энергиясын есептеу аспаптарын орнатуға техникалық мүмкіндігі жоқ ескірген, апаттық жағдайларда, барак тәрізді үйлерде тұратын бюджеттік ұйымдарға кірмейтін, өзге де тұтынушыларға арналған тариф	Тенге/Гкал	19 072,50
3	Бюджеттік ұйымдарға арналған тариф	Тенге/Гкал	43 194,23
3.1	Үйге ортақ жылу энергиясын есептеу аспаптары бар, бюджеттік ұйымдарға арналған тариф	Тенге/Гкал	42 508,86
3.2	Үйге ортақ жылу энергиясын есептеу аспаптары жоқ, бюджеттік ұйымдарға арналған тариф	Тенге/Гкал	64 791,34

Ескертпе: Қосылған құнаға салынатын салықтың мөлшері Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен қолданылады.

Жылу энергиясын өндіру, беру, бөлу және өткізу бойынша реттелетін қызметтерге жылу энергиясын есепке алу аспаптары бар жеке тұлғалардың тұтыну көлемдеріне қарай тұтынушылар топшалары бойынша сараланған тарифтердің қолданылуы Алматы қаласының тұтынушылар үшін 2026 жылдың 31 желтоқсанына дейін уақытша тоқтатылады.

Жылу энергиясын есепке алу аспаптары жоқ, «Алматы жылу жүйесі» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің тұтынушылары үшін ыстық сумен жабдықтау және жылыту үшін төлем мөлшері

№	Көрсеткіштер атауы	Өлшем бірлігі	2026 ж.01.10.
1	2	3	4
I	Жылыту кезеңінде ыстық сумен жабдықтау үшін төлем		
1.	Ашық жүйесі		
1.1.	Қол жуғыштармен, жуғыштармен және ванна бөлмелерімен, орталықтандырылған суық, ыстық сумен және кәрізбен жабдықталған биіктігі 75 м-ге дейінгі көп пәтерлі тұрғын үй ғимараттары	Тенге/адам	2 216,26

ТАРАТУ

3. «GLOBAL TECH CAM» ЖШС (БСН 110940013214) өзінің таратылатынын хабарлайды. Талап-арыздар хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: Алматы қаласы, Жетісу ауданы, Айнабұлақ-1 шағынауданы, 22-үй, 25-пәтер. Тел. +7 778 576 37 98.

4. «Esentai Moda» ЖШС (БСН 230540020316) өзінің таратылатынын хабарлайды. Талап-арыздар хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: ҚР, Алматы қаласы, 050000, Алмалы ауданы, Өуезов көшесі, 14А үй. Тел. 8 747 297 36 85.

5. «Старлюкс» ЖШС (БСН 220340022155) өзінің таратылатынын хабарлайды. Талап-арыздар хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: ҚР, Алматы қаласы, 050043, Алмалы ауданы, Өуезов көшесі, 14А үй, 5-кабат. Тел. 8 747 297 36 85.

6. «SVG Fashion» ЖШС (БСН 241140005500) өзінің таратылатынын хабарлайды. Талап-арыздар хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: ҚР, Астана қаласы, 010000, Сарайшық ауданы, Рақымжан Қошқарбаев даңғылы, 28-үй. Тел. 8 747 297 36 85.

7. «Балапан қаз» бөбекжай бақшасы» ЖШС (БСН 250940025078) өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Шағымдар хабарланған күннен бастап екі ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: Шымкент қаласы, Абай ауданы, Ынтымақ шағынауданы, 67/1-үй. Тел. 8 778 420 19 78.

9. «Асыл Тұр» ауылдық тұтыну кооперативі (БСН 120640007796) өзінің ерікті түрде таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: ҚР, Алматы облысы, Қарасай ауданы, Қырғауылды ауылы, Новая көшесі, 11-үй.

12. Қарағанды облысы Білім басқармасының «Ақтоғай аграрлық-техникалық колледжі» КМҚК (БСН 010340002612), кәсіпорынның таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: ҚР, Қарағанды облысы, Ақтоғай ауданы, Ақтоғай ауылы, Нарманбет Орманбетұлы көшесі, 6-үй.

ӘРТҮРЛІ

8. «Абай облысы Жанасемей ауданының ішкі саясат, мәдениет, тілдерді дамыту және спорт бөлімі» ММ «Қайнар ауылдың мәдениет үйі» КМҚК. (БСН 990840000210) қайтадан ұйымдастырылып «Абай облысы Жанасемей ауданының ішкі саясат, мәдениет, тілдерді дамыту және спорт бөлімі» ММ «Жанасемей ауданының мәдениет үйі» КМҚК-на. (БСН 010540000346) қосылуына байланысты сұрақтар Абай облысы, Семей қаласы, Глинка көшесі, 731 мекенжайындағы Жанасемей ауданының ішкі саясат, мәдениет, тілдерді дамыту және спорт бөлімінде қабылданады.

11. «HLA Kazakhstan (ХЛА Казахстан)» ЖШС (БСН 250940011216) жарғылық капиталының 2 600 000 000 (екі миллиард алты жүз миллион) теңгеден 466 887 000 (төрт жүз алпыс алты миллион сегіз жүз сексен жеті мың) теңгеге дейін азайтылатыны туралы хабарлайды. Кредиторлардың талаптары осы хабарландыру жарияланған күннен бастап бір ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: ҚР, Алматы облысы, Қарасай ауданы, Іргелі ауылдық округі, Іргелі ауылы, Алматы – Бішкек тас жолы, 767-құрылыс, индекс 050046. Тел. +7 705 666 63 90.

16. Заңды тұлғаны қайта ұйымдастыру және міндеттемелердің ауысуы туралы хабарландыру

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің «Республикалық қан орталығы» ШЖК РМК (БСН 990240006872, мекенжайы: ҚР, Алматы қаласы, Бостандық ауданы, Өтепов көшесі, 1-үй, индекс 050060) Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2026 жылғы 10 шілдедегі № 604 «Мемлекеттік басқарудың кейбір мәселелері туралы» қаулысы негізінде Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің «Трансфузиология ғылыми-өндірістік орталығы» ШЖК РМК-ға (БСН 990640001569, мекенжайы: ҚР, Астана қаласы, Нұра ауданы, Керей, Жәнібек хандар көшесі, 10-ғимарат, пошта индексі 010000) қосылу нысанында қайта ұйымдастырылатыны туралы хабарлайды. Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің «Республикалық қан орталығы» ШЖК РМК-ның барлық құқықтары мен міндеттері толық көлемде құқықтық мирасқор – Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің «Трансфузиология ғылыми-өндірістік орталығы» ШЖК РМК-ға өтеді. Несиегерлердің талаптары осы хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде жазбаша түрде мына мекенжай бойынша қабылданады: ҚР, Алматы қаласы, Бостандық ауданы, Өтепов көшесі, 1-үй, индекс 050060 немесе rck@med.mail.kz, priemnay@rck.kz. электрондық пошта мекенжайына жолдануы тиіс. Анықтама тел. +7 (727) 246 58 59.

1.1.1.	Пәтер типтес жатақханалар:			
a)	ортақ душпен	Тенге/адам	1 055,36	
б)	барлық тұрғын бөлмелердегі душ бөлмелері	Тенге/адам	1 266,43	
в)	барлық тұрғын ұяшықтары бар ванналармен	Тенге/адам	2 532,87	
1.2.	Ыстық суды есепке алудың жеке аспаптары болған кезде ыстық сумен жабдықтау үшін төлем	Тенге/м³	641,84	
2.	Жабық жүйесі			
2.1.	Қол жуғыштармен, жуғыштармен және ванна бөлмелерімен, орталықтандырылған суық, ыстық сумен және кәрізбен жабдықталған биіктігі 75 м-ге дейінгі көп пәтерлі тұрғын үй ғимараттары	Тенге/адам	1 996,45	
2.1.1.	Пәтер типтес жатақханалар:			
a)	ортақ душпен	Тенге/адам	950,69	
б)	барлық тұрғын бөлмелердегі душ бөлмелері	Тенге/адам	1 140,83	
в)	барлық тұрғын ұяшықтары бар ванналармен	Тенге/адам	2 281,66	
2.2.	Ыстық суды есепке алудың жеке аспаптары болған кезде ыстық сумен жабдықтау үшін төлем	Тенге/м³	677,21	
II	Жылытуаралық кезеңде ыстық сумен жабдықтау үшін төлем			
3.	Ашық жүйесі			
3.1.	Қол жуғыштармен, жуғыштармен және ванна бөлмелерімен, орталықтандырылған суық, ыстық сумен және кәрізбен жабдықталған биіктігі 75 м-ге дейінгі көп пәтерлі тұрғын үй ғимараттары	Тенге/адам	1 816,97	
3.1.1.	Пәтер типтес жатақханалар:			
a)	ортақ душпен	Тенге/адам	865,22	
б)	барлық тұрғын бөлмелердегі душ бөлмелері	Тенге/адам	1 038,27	
в)	барлық тұрғын ұяшықтары бар ванналармен	Тенге/адам	2 076,53	
3.2.	Ыстық суды есепке алудың жеке аспаптары болған кезде ыстық сумен жабдықтау үшін төлем	Тенге/м³	589,75	
4	Жабық жүйесі			
4.1.	Қол жуғыштармен, жуғыштармен және ванна бөлмелерімен, орталықтандырылған суық, ыстық сумен және кәрізбен жабдықталған биіктігі 75 м-ге дейінгі көп пәтерлі тұрғын үй ғимараттары	Тенге/адам	1 597,16	
4.1.1.	Пәтер типтес жатақханалар:			
a)	ортақ душпен	Тенге/адам	760,55	
б)	барлық тұрғын бөлмелердегі душ бөлмелері	Тенге/адам	912,66	
в)	барлық тұрғын ұяшықтары бар ванналармен	Тенге/адам	1 825,33	
4.2.	Ыстық суды есепке алудың жеке аспаптары болған кезде ыстық сумен жабдықтау үшін төлем	Тенге/м³	520,93	
5.	Жылыту үшін төлем			
5.1.	Қазан	айына тенге/м²	53,86	
5.2.	Қараша	айына тенге/м²	248,69	
5.3.	Желтоқсан	айына тенге/м²	338,19	
5.4.	Қаңтар	айына тенге/м²	339,12	
5.5.	Ақпан	айына тенге/м²	285,71	
5.6.	Наурыз	айына тенге/м²	229,17	
5.7.	Сәуір	айына тенге/м²	11,06	

Ескертпе: Қосылған құн салығының мөлшері Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленетін тәртіппен қолданылады.

Жылу энергиясын есепке алу аспаптары жоқ, «Алматы жылу жүйесі» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің үйге ортақ жылу энергиясын есепке алу аспаптары орнатуға техникалық мүмкіндігі жоқ, ескі, апаттық үй-жайларда, барак үлгісіндегі үйлерде тұратын және орналасқан тұтынушылар үшін ыстық сумен жабдықтау және жылыту төлемінің мөлшері

№	Көрсеткіштер атауы	Өлшем бірлігі	2026 ж. 01.10.
1	2	3	4
I	Жылыту кезеңінде ыстық сумен жабдықтау үшін төлем		
1.	Ашық жүйесі		
1.1.	Қол жуғыштармен, жуғыштармен және ванна бөлмелерімен, орталықтандырылған суық, ыстық сумен және кәрізбен жабдықталған биіктігі 75 м-ге дейінгі көп пәтерлі тұрғын үй ғимараттары	Тенге/адам	1 883,52

13. Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің «Ұлытау техникалық университеті» шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорны (БСН 231040018140) өзінің ерікті түрде таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: ҚР, Ұлытау облысы, Жезқазған қаласы, Абай көшесі, 75-ғимарат.

14. «KazHR Group» ЖШС (БСН 251140030256) өзінің ерікті түрде таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: ҚР, Абай облысы, Семей қаласы, Бауыржан Момышұлы көшесі, 34А үй.

15. «Петра-Ақмола» ЖШС (БСН 980140004355) өзінің ерікті түрде таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: ҚР, Астана қаласы, Есіл ауданы, Коктем көшесі, Чубары шағынауданы, 40-үй.

19. «Regardal Almaty» ЖШС (БСН 260140004414) (Алматы қаласы, Бостандық ауданы, Пожарский көшесі, 1-үй), өзінің жойылғандығы туралы хабарлайды. Шағымдар хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: Алматы қаласы, Өуезов ауданы, Тауғұл ықшамауданы, 24-үй, 12-пәтер. Тел. 8 775 694 35 18.

21. «КОДЕКС» адвокаттық кеңсесі» мекемесі Астана қаласындағы «КОДЕКС» адвокаттық кеңсесі» мекемесі Өкiлдiгiнiң (БСН 150742001509) қызметі тоқтатылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Алматы қаласы, Братская көшесі, 69-үй, тел. +7 777 240 34 88.

27. «Сарке» ЖШС (БСН 080440002400) өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: ҚР, Түркістан облысы, Сарыағаш ауданы, Жібек жолы ауылдық округі, Жібек жолы ауылы, Сарыдала көшесі, 35-үй, индекс 160914.

28. «Наят» ЖШС (БСН 200240023473) өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: ҚР, Түркістан облысы, Отырар ауданы, Отырар ауылдық округі, Арыс ауылы, Абай көшесі, 48-үй.

29. «Астана» ЖШС (БСН 200240023473) өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: ҚР, Түркістан облысы, Отырар ауданы, Отырар ауылдық округі, Арыс ауылы, Абай көшесі, 48-үй.

20. «KRG Invest» ЖШС (БСН 191140023944) 2026 ж. 23 қыркүйектегі №8 Қатысушылардың жалпы жиналысының Хаттамасы негізінде серіктестіктің жарғылық капиталының азайтылатынын хабарлайды.Талап тілектер осы хабарландыру жарияланған күннен бастап бір ай ішінде келесі мекенжайда қабылданады: Қарағанды қаласы, Абай көшесі, 1-үй, 6-офис

22. «Ле корпорациясы» ЖШС (БСН 040740001238) 2026 жылғы 23 қыркүйектегі Қатысушылардың кезектен тыс жалпы жиналысының хаттамасына (нөмірсіз) сәйкес, «Іле корпорациясы» ЖШС-ні тарату рәсімі тоқтатылғанын хабарлайды. 2025 жылғы 24 қазанда «Юридическая газета» газетінің № 80 (3981) санында және «ЗАҢ газеті» № 80 (3808) санында жарияланған «Ле корпорациясы» ЖШС-ін тарату туралы хабарландырулар жарамсыз деп танылсын. Барлық сұрақтар бойынша мына мекенжайға хабарласуыңызды сұраймыз: Алматы қаласы, Бөгенбай батыр көшесі, 115-үй.

23. «VenaLife Parenterals» ЖШС (БСН 240240032494) өзінің жарғылық капиталы 300 000 000 (үш жүз миллион) теңгеге төмендегені туралы хабарлайды. Шағымдар хабарландыру жарияланған күннен бастап бір ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: Алматы қаласы, Алмалы ауданы, Абай даңғылы, 51/53-үй, 30-кенсе, тел. +7 777 965 51 41.

24. «КОДЕКС» адвокаттық кеңсесі» мекемесі (БСН 120440007164) «КОДЕКС» адвокаттық кеңсесіне қайта құру жолымен өзінің қайта ұйымдастырылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай мерзім ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: Алматы қаласы, Братская көшесі, 69-үй, тел. +7 777 240 34 88.

26. Солтүстік Қазақстан облысының Есіл аудандық сотында Ресей Федерациясы, Халты-Мансий автономиялық округі, Сургут ауданы, Лянтор қаласында тұратын Бирин Сергей Валерьевичтің 1953 жылғы 22 қаңтарда туған, Солтүстік Қазақстан облысы, Сергеев ауданы, Пришим ауылдық кенесінің тұмасы Грищенко Виктор Павловичті қайтыс болды деп жариялау туралы арызғы қаралуына байланысты, Грищенко В.П.-ның жүрген жері туралы мәліметтері бар тұлғалардан осы жарияланым шыққан күннен бастап үш ай мерзім ішінде Солтүстік Қазақстан облысының Есіл аудандық сотына мына мекенжай бойынша хабарлауды сұраймыз: Солтүстік Қазақстан облысы, Есіл ауданы, Явленка ауылы, Тәуелсіздік көшесі, 3. Тел. 8 (71543) 21-5-91.

1.1.1.	Пәтер типтес жатақханалар:		
а)	ортақ душпен	Тенге/ адам	896,91
б)	барлық тұрғын бөлмелердегі душ бөлмелері	Тенге/ адам	1 076,29
в)	барлық тұрғын ұяшықтары бар ванналармен	Тенге/ адам	2 152,59
1.2.	Ыстық суды есепке алудың жеке аспаптары болған кезде ыстық сумен жабдықтау үшін төлем	Тенге/м³	546,34
2.	Жабық жүйесі		
2.1.	Қол жуғыштармен, жуғыштармен және ванна бөлмелерімен, орталықтандырылған суық, ыстық сумен және кәрізбен жабдықталған биіктігі 75 м-ге дейінгі көп пәтерлі тұрғын үй ғимараттары	Тенге/ адам	1 663,71
2.1.1.	Пәтер типтес жатақханалар:		
а)	ортақ душпен	Тенге/ адам	792,24
б)	барлық тұрғын бөлмелердегі душ бөлмелері	Тенге/ адам	950,69
в)	барлық тұрғын ұяшықтары бар ванналармен	Тенге/ адам	1 901,38
2.2.	Ыстық суды есепке алудың жеке аспаптары болған кезде ыстық сумен жабдықтау үшін төлем	Тенге/м³	564,34
II	Жылытуаралық кезеңде ыстық сумен жабдықтау үшін төлем		
3.	Ашық жүйесі		
3.1.	Қол жуғыштармен, жуғыштармен және ванна бөлмелерімен, орталықтандырылған суық, ыстық сумен және кәрізбен жабдықталған биіктігі 75 м-ге дейінгі көп пәтерлі тұрғын үй ғимараттары	Тенге/ адам	1 550,77
3.1.1.	Пәтер типтес жатақханалар:		
а)	ортақ душпен	Тенге/ адам	738,46
б)	барлық тұрғын бөлмелердегі душ бөлмелері	Тенге/ адам	886,16
в)	барлық тұрғын ұяшықтары бар ванналармен	Тенге/ адам	1 772,31
3.2.	Ыстық суды есепке алудың жеке аспаптары болған кезде ыстық сумен жабдықтау үшін төлем	Тенге/м³	502,93
4	Жабық жүйесі		
4.1.	Қол жуғыштармен, жуғыштармен және ванна бөлмелерімен, орталықтандырылған суық, ыстық сумен және кәрізбен жабдықталған биіктігі 75 м-ге дейінгі көп пәтерлі тұрғын үй ғимараттары	Тенге/ адам	1 330,97
4.1.1.	Пәтер типтес жатақханалар:		
а)	ортақ душпен	Тенге/ адам	633,79
б)	барлық тұрғын бөлмелердегі душ бөлмелері	Тенге/ адам	760,55
в)	барлық тұрғын ұяшықтары бар ванналармен	Тенге/ адам	1 521,11
4.2.	Ыстық суды есепке алудың жеке аспаптары болған кезде ыстық сумен жабдықтау үшін төлем	Тенге/м³	434,11
5.	Жылыту үшін төлем		
5.1.	Қазан	айына тенге/м²	44,89
5.2.	Қараша	айына тенге/м²	207,24
5.3.	Желтоқсан	айына тенге/м²	281,82
5.4.	Қаңтар	айына тенге/м²	282,60
5.5.	Ақпан	айына тенге/м²	238,09
5.6.	Наурыз	айына тенге/м²	190,98
5.7.	Сәуір	айына тенге/м²	9,22

БАЙҚАУҒА!

Көздері қанталаған күннің қызыл өткір сәулесі бөлме ішіне ентелей кірді. Жанарын осқылаған жалқын сәуледен оянған бір жасар сәби көз-дері шарасынан шығып кеткен әкесінің кеудесіне шығып ойнай бастады. Құй-тақандай, жып-жылы алақан суып үлгерген мойындағы алтын алқаны жүлқылап, былдырлаған бейкүнә күл-кі бөлме ішін жаңғыртты. Сәби қан-ша тартқыласа да, сұлқ түскен әкесі ояна қоймады. Іле кілттің шықырлаған дыбысы естіліп, пәтердің темір есігі ашылды. Сырттан лекіген жалынды леппен бірге перзентханадағы түнгі ауысымнан шаршап оралған жас әйел кірді. Сәби анасының аяқ дыбысын сезіп, әкесінің денесінен сырғып түсті де, дәлізге қарай еңбектей жөнелді. Алдынан шыққан сәбиін көрген әйел-дің жүзіне жылылық ұялап, шаршаға-ны басылып қалғандай сезілді.

– Ой, балапаным! Оянып алған-сың ба? Әкең қайда? – деп, күлімсірей сөмкесін сөреге қоя сала, баласын құ-шақтай берді. Бетінен шөлпілдетіп сүйіп алды да, қажап кеткен аяқ киімін асығыс шешті. Баланы көтерген күйі жатын бөлмеге беттеді. Әсия төсекте шалқасынан қимылсыз жатқан күйе-уіне тесіле қарады. Сол мезетте тұла бойы мұздап, бір жамандықты сезген-дей ділгіріп қалды. Нәзік саусақтары жел уілі шайқаған өрмектің арқауын-дай дірілдеп кетті. Отағасының боз-зарған жүзі, көгерген ерні мен бір нүк-теге қарап, қатып қалған жанарынан өлім табы бірден анық сезілді. Ақ желең киіп, адам жанының арашасы болып жүрген дәрігер баланы еденге отырғыза салды да, жалма-жан ерінің мойындағы күре тамырға саусағын басты. Тіршілік белгісі еш білінбеді. Өз көзіне өзі сенбегендей қолайнасын алып, азуына тақады. Мөлдір айнаның беті буланбады. Қатты шошынған әй-елдің тамағына өксік тығылып, жана-рынан жас ыршып шықты. Ауа жетпей демігіп, бір мезет үнсіз қатып қалды да, сүйіп қосылған жарынан мәңгілік айырылып қалғанын түйсінген сәт-те еңіреп жылап жіберді. Күңіренген жетім ботадай боздап қоя берді. Жалт қараған сәби оқыс шошынып қалып, анасымен коса бақырып, пәтерді басы-на көтерді.

Үміті үзілмеген әйелдің дірілдеген саусақтары ұялы телефон экранына әрең жабысып, жедел жәрдем көлі-гін шақырды. Тұтқаның ар жағынан диспетчердің елгезек дауысы естілді. Әйел мекенжайды айтып үлгеріп, есең-гіреп еденге тізерлей отыра кетті. Ара-да он бес минут өткенде кезекші дәрі-гер келіп, ер адамның көз қарашығына шам жарығын түсірді де, шарасыз басын шайқады. Бәрі тым кеш еді. Дәрігер мәйіттің жүзіндегі шексіз урей мен ернінің ерекше көгергенін көріп, көңіліне күдік ұялап, дереу полиция-ның кезекші бөліміне хабар берді. Көп ұзамай он бірінші пәтердің табалды-рығын жедел-тергеу тобын бастаған Абылай Қайсенов аттады.

* * *

Таң атқалы шөкім бұлтсыз аспан төсінен төмен қарай шақшия өртенген шағыр күннің екпіні әлі қайтар емес. Көпқабатты үйді құрсауына алған ты-мырсық ауа тіршілік біткенді демік-тіріп жіберердей. Төрт қабырғада ка-малып жатқан өлік бірер күн қалып қойса, қапырық жайлаған баспананың берекесі қашып, қолқаны қапқан иіс әлемге тарап кетер ме дерсін.

Табалдырықтан сау етіп аттаған жедел-тергеу тобы білек сыбана іске кіріскен. Бірі фотоаппарат жарқылымен жатын бөлменің қабырғасын оскыла-са, екіншісі мәйіттің маңайын айнал-шықтап, ұнтақ сеуіп саусақ іздерін таң-балаған. Мәйітке қатысты хаттаманы тастай қылған. Дәрігер қайтыс болған ер адамның спирттік ішімдік ішкенін анықтап, интоксикация өлімге әкеп

соқтырған деген алғашқы қорытын-ды жасаған. Кримналистер мұрдені кара полиэтиillen қапқа салып, мөр-леп, мәйітханаға әкетуге асығып бара жатты.

Абылай талай жылғы қызметінде небір аласапыран күйі, аумалы-төкпелі сәттерді бастан кешірген. Ол бөлменің бұрышындағы үстелдің жанына келіп, қалт тоқтай қалды. Тергеуші үстел үстінде тұрған сәбидің сүт құтысы-на қадала қарады. Оң қолы тімсініп барып, қалтасындағы резеңке қолғап-

алып, мән-жайды анықтамақ болды. Оныншы пәтердің есігін қағып еді, ешкім тіл қатпады. Бесінші қабаттан түсіп келе жатқан оқушы қыз «Ағай, ол үйде ешкім тұрмайды» деді. Абылай көмекшісі, аға лейтенант Данияр Жан-досқа: «Мына оныншы пәтердің иесі кім екенін базадан дереу анықтаңыз!» деп тапсырма берді. Тергеушінің ойы сан құбылды. Қылмыскер осы маңда болуы тиіс.

Көңіл айтуға келген марқұмның туыстары мен таныстарын, көрші-қо-ланды Әсия құрбысы, дәрігер Жан-нетаның үйінде қабылдады. «Ой, ба-уырым-ай!» деп жылаған дауыстар адамның сау сүйегін сырқыратты.

қа жармасты. Құтыдағы сүт әлі жылы екен. Бақса, жаңылыспаса керек. Сүт ақшамда емес, түнде жылытылған. Дәрігер ер адамның өлім сағаты түнгі екі мен үш шамасында орын алғанын айтып отыр. Демек, бөлмеде үшінші адам болған. Әйел түнгі ауысымда болса, түнде кім келуі мүмкін? Қырағы көзі байқаған маңызды дүние – мә-йіттің үстіне ұқыпты жабылған жұқа жамылғы еді. «Қайтыс болған адам өзі үстін қымтай қоюы ақылға сыймайды. Жанында жауыз емес, жанашыр біреу болғаны ма?» деген сауал санасын сан-саққа жүгіртті. Ас үйдегі дастарқан үстінде өткен түннің куәгеріндей бір ішімдік бөтелкесі, екі стақан мен нан-ның қиқымдары, сәбіз салатының қыз-ғылт тамшылары сайрап жатты.

Полковник жатын бөлмедегі тумба-ның үстінде жартылай босаған бір жар-ты виски мен сыңар стақанға шұқшия қарап, жиегінен абайлап ұстады.

– Мына шиша мен стақанды абайлап орап, сараптамаға жіберіңдер, – деді кримналистке. – Ас бөлмеде екі адам ішімдік ішкен, мынау үшінші стақан. Сұйықтықтың құрамын анықтап қана қоймай, ернеуінен ДНК, қабырғасынан саусақ іздерін алуымыз керек.

Тергеуші марқұм жатқан бөлмеден соңғы болып шықты да, есікті кілтпен бекітті. Есігінің жақтауы мен ортасына арнайы қағаз таспа жапсырылып, мөр басылды. Сыртқа шығып, көпқабатты үйдін кіре беріс темір есігі батырма түймелі, дабыл белгісі іске қосыла-тын кілтпен ашылатынын байқады. Шатырға шығатын қақпақтың ауызы берік, кілт салар ұяшығы тот басқан күйінде қалған. Қара құлып мызғы-май тұр екен. Иә, сырттан бөтен біреу кіруі мүмкін емес. Көршілерден жауап

– Кеше... Қолына бөтелке ұстап үйіне кіріп бара жатқан.

– Санжар, шамамен түнгі сағат екі жарым шамасында осы қабаттағы бейнебақылау камерасы кенет сөніп қалған. Желілік бағдарламаға сырттан ешкім зақым келтірмеген. Техникадан хабарың бар ғой, өзің айтшы, құрылғы-ны жақсы білетін шығарсың?

– Ағай, мен ол жағын білмеймін. Әлі оқып жүрмін.

– Түнде қайда болдың?

– Мен... Өз бөлмемде болдым. Кеш-ке сабаққа дайындалдым. Сағат түнгі он екіге таман жатып қалдым. Көрші жайлы ештеңе білмеймін. – Студент сыр бермесе де, мандайы тершіп кетті.

Тергеушінің көзіне тура қарауға жүре-гі дауаламады. Басы салбырап, саға-тына қарады, тоғызға жиырма минут қалыпты.

– Аға, сабағыма баруым керек, – деп мінгірледі.

Абылай студентке сынай қарады. Сөзіне сенбеген кейіп танытқан. Өт-кір көзі өнменнен өтердей. Студент-тің соңғы сөйлемді күмілжіп айтып, қобалжып кеткенін сезді. Жас жігітті қиспаққа алар дәлел әлі-ақ табыларын біліп:

– Жаксы, бара бер. Сұрақ туындап жатса, тағы шақырамын, – деді.

Санжардың өне бойын суық тер басып кетті. От пен судың ортасын-да қалғандай жаны күйзелген түрі мынау. Тұнығы шайқалған көңіл-күй-дің куәсіндей, аяғы алға бастырмай оқу орнына көңілсіз келе жатты.

Тергеуші сегізінші пәтердің иесі, мұрағатшы қариямен тілдеспек бол-ды. Данияр Жандос сәлден соң үстіне шахмат тақтасындай шақпақ кейде киген, шынысы қалың көздірік таққан, еңесі еңкіш тартқан Кәрім ақсақалды ертіп келді. Әжім торлаған жүзінен байсалдылық, өмірлік тәжірибе табы білінеді. Саналы ғұмырын мұрағатта қызмет атқаруға арнаған ол көршінің бөлмесіндегі кітап сөресіне қызықтай көз жүгіртті.

– Ассалаумағалейкум, ақсақал! Қалалық ішкі істер баскармасының тергеу бөлімінің бастығы, полков-ник Абылай Қайсенов боламын. Сізге бірер қояр сұрағым бар еді... – деп қо-лын ұсына берді.

– Әліқсалам, балам. Ә, жөн, жөн. Жұмыстарың ғой, – деген қарт бал-дағын қойып, еппен орындыққа жай-ғасты.

– Ақсақал, сіз төменгі үшінші қа-батта тұрады екенсіз. Марқұмның пә-тері дәл сіздің баспанаяңыздың үстін-де орналасқан. Түнде қандай да бір күмәнді дыбыс естімедіңіз бе? – Тер-геуші қарияның сабыр тұнған жүзі-не барлай қарады. Қария көзілдірігін асықпай түзеп алып, жөткірініп барып үн қатты:

– Қарағым Абылай, жас келген соң түнде көп ұйықтай алмаймын. Кем-пірім қайтыс болған соң уайым да жиілеп кетті. Дәрігер жазып берген дәріні ішкен соң тас қатып ұйықтай-мын.

– Көршіңізбен қалай едіңіз? Оғаш қылығын байқадыңыз ба? Мүмкін, жолдастары келіп, дабырлап түнде ма-занызды алды ма?

Қария үнсіз қалды. Көзін жауып кеткен қайратты қастарын қолымен түзеп қойды.

– Қайтыс болған адамның соңынан жаман сөз айтқым келмейді, шырағым! Ол жігіттің ломбардта істейтінін білетінмін. Өзін жөнді танымаймын. Кейде ішіп келіп, әйелін мазалайтыны бар еді. Кеше бір жолдасы келіп, еке-уі біраз сілтеді-ау деймін. Төбемізді дүрсілдетіп, түннің бір уағына дейін жүрді.

– Марқұмның үйінің жанындағы оныншы пәтерде ешкім тұрмайды екен. Ақсақал, бұл пәтер сіздің жақын туысыңызға тиесілі болғанын анықта-дык. Ол кісі марқұм Айраттан көп мөлшерде қаражат алыпты. Кепілге пәтерін қойған. Қарызын өтей алмаған соң ломбардшы сот шешімімен баспа-насын тартып алған екен. Сіздің бұдан хабарыңыз бар шығар?

«Сөзі мірдің оғындай» – деп ойла-ды қария. – «Кісінің жан дүниесін бо-сатады. Былайғы жұрт біле бермейтін мәліметті қалай ылдам-жылдам тауып алды, ә!».

– Е, Абылай қарағым, ескі жара-ның аузын тырнағаннан не шығады? Жақыным Бекжанға өмір бойы қамқор болып келдім. Ол санасыз бауырым құмар ойынға салынып, пәтерінен де, отбасынан да айырылды. Сол пә-терді ауылдағы малды түгелдей сатып, әупірімдеп алып беріп едік. Қайтейін, қолда бардан айырылып қалды ғой, жүректі ауыртып оны несіне айта бе-рейін. – Қария кейіп тұрса да, сабырлы тіл қатуға тырысты. Көкірегін керне-ген күйкке ұқсас шарасыздық сезілді. Қайсенов одан әрі қарияны қинағысы келмеді. Ақсақал мандайынан сорға-лаған терін бет орамалмен сүртті де, теңселе басып, пәтеріне сүйретіліп бара жатты.

Полковник Абылай Әзімханұлы-ның алдына өзін барынша салқынқан-ды ұстаған ақ желеңді көрші дәрігер Жаннета кіріп келді. Ол тергеушінің сұрағын күтпестен, көсіле сөйлеп кет-ті.

– Тергеуші мырза, мен кәсіби дәрігермін. Әсия таңертең жұмыстан келіп, күйеуінің өлімін көргенде зәресі ұшып, маған жүгіріп келді. Жедел жәр-дем кезекшілері менің кәсіби тұжыры-мыммен келісті. Айраттың денесінде ешқандай соккы немесе зорлық-зом-былық белгілері жоқ. Айрат соңғы кезде тоқтамай ішетін, оның үстіне қан қысымы жоғары еді. Шектен тыс ішімдік пайдалану салдарынан жүрегі тоқтап қалған. Мені не үшін куәгер ретінде тергеп жатырсыз?

Абылай қаламын үстел үстіне қой-ып, дәрігердің бет-әлпетіне тура қа-рады. Шамаына тиетіндей сөз айтып үлгерген жоқ еді. Оның спортпен айна-лысқанда шалт қимылды аңғарып қоя-тын қырағы көзі әйелдің саусақтары-ның болмашы дірілін байқап үлгерген.

– Сіз марқұм Айраттың көршісі ғана емес, Әсияның да жақын құрбы-сы екенсіз, – деді тергеуші бәсең да-уыспен. – Кеше түнде, екі мен үштің арасында қайда болдыңыз?

Асхат ӨМІРБАЕВ

(Жалғасы бар)

ЗАҢ газеті

Редакторлар кеңесінің төрағасы – директор **Досымбек ӨТЕҒАЛИЕВ**

Бас редактор **Айнұр СЕМБАЕВА**
Бас редактордың орынбасары **Шолпан ҚАРАЕВА**
Немірдің кезекші редакторы **Ерлік КЕБЕКБАЙ**

Меншік иесі:
«ЗАҢ» МЕДИА-КОРПОРАЦИЯ»
 ЖАУАПКЕРШІЛІГІ ШЕКТЕУЛІ СЕРІКТЕСТІГІ

МЕНШІКТІ ТІЛШІЛЕР:
Астана Айша Құрманғали 8 707 851 91 13.
Алматы облысы Нұрбол Әлдібаев 8 701 357 66 84.
Ақтөбе облысы Жансая Есмағанбетова 8 705 398 62 83.
Атырау облысы Боранбай Ғалиев 8 775 543 03 80.
Маңғыстау облысы Жазира Әбіл 8 702 514 54 44.
Қызылорда облысы Гүлбану Мақажан 8 701 697 39 86.
Түркістан облысы Сейітхан Құлмаханбетов 8 707 721 19 59.
 Шадиар Мекенбайұлы 87757335665
 Нұрлыбек Рахманов 8 707 177 80 70.

Батыс Қазақстан облысы

РЕДАКЦИЯНЫҢ МЕКЕНЖАЙЫ:

050012, Алматы қаласы, Х.Досмұхамедұлы көшесі 68 «б»-үй.
 Қабылдау белмесі: 8 708 929 9874, zanmedia.kz

E-mail: zanreklama@mail.ru

«Заң газеті» аптасына 2 рет – сейсенбі, жұма күндері жарық көреді.
Жеке таралым 6414 дана
Апталық таралым 12828 дана

Тапсырыс № 142 Индекс 65921

Газет Қазақстан Республикасы бойынша таралады

Газетіміздің электронды нұсқасын Zanmedia.kz сайтынан оқи аласыздар.

Газет бетіндегі жарияланымдардың позициясы мен фактілері үшін редакция жауап бермейді.

Жарнама мен хабарландырулардың мазмұнына жарнама беруші жауапты. Жарнама берушінің жіберген қателігіне байланысты талап-тілектер хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай мерзім ішінде қабылданады.

Газетті есепке қою туралы **№916297-Г куәлікті 2017 жылғы 12 қаңтарда** Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникация министрлігі берген.

Газеттің терімі мен бет қатпау жұмыстары «Заң» Медиа-корпо-рация» ЖШС компьютерлік орталығында жасалды. Алматы облысы, Іле ауданы, Өтеген батыр ауылы, Сейфуллин көшесі, 2«б», «Принт плюс» ЖШС баспаханасында басылып шығарылды. Тел.: факс. 8(727)51-78-27, 8 (727) 51-78-31